

HE 46/2015 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajaturvallisuuslain sekä terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kuluttajaturvallisuuslain muuttamista siten, että nykyinen kuntien kuluttajaturvallisuusvalvonta valtiollistettaisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes). Myös aluehallintovirastojen kuluttajaturvallisuusvalvontaa koskeva ohjaustehtävä poistettaisiin.

Muutoksen myötä kuluttajaturvallisuusvalvonta ja sitä koskeva lainsäädäntö irrotettaisiin ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta.

Tämän vuoksi myös terveydenhuoltolakia olisi tarpeen vähäiseltä osin tarkistaa.

Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi eräitä kuluttajapalveluita tarjoavien uusien toiminnanharjoittajien velvollisuus tehdä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioehdotukseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	8
2.2.1 Euroopan unionin tuoteturvallisuussääntely.....	8
2.2.3 Ruotsi.....	9
2.2.4 Viro.....	10
2.3 Nykytilan arviointi.....	11
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	13
3.1 Tavoitteet.....	13
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	14
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	15
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	15
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	15
Siirrettäviin tehtäviin nykyisin käytettävät resurssit.....	15
Resurssisiirrot.....	15
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
4.3 Ympäristövaikutukset.....	18
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	18
Vaikutukset kuluttajaturvallisuuteen.....	18
Yritysvaikutukset.....	18
5 ASIAN VALMISTELU.....	20
5.1 Valmisteluvaiheet.....	20
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	20
6 SUHDE MUIHIN ESITYKSIIN.....	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	22
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	22
1.1 Kuluttajaturvallisuuslaki.....	22
1 luku Yleiset säännökset.....	22
1.2 Laki terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta.....	26
2 VOIMAANTULO.....	26
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	27
LAKIEHDOTUKSET.....	28
1. Laki kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta.....	28
2. Laki terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta.....	31
LIITE.....	32
RINNAKKAISTEKSTIT.....	32
1. Laki kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta.....	32
2. Laki terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta.....	44

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Kuluttajille ja kuluttajaan rinnastettaville tarjottavien kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta säädetään yleisesti kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011). Laki on muuta kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskevaa sääntelyä täydentävää lainsäädäntöä, ja sitä sovelletaan, jos muualla lainsäädännössä ei edellytetä vähintään samaa turvallisuustasoa. Käytännössä esimerkiksi kuluttajapalveluiden osalta kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan jää suuri joukko erilaisia kuluttajille ja kuluttajaan rinnastettaville tarjottavia palveluita kuten leikkikentät, uimarannat, laskettelukeskukset, erilaiset ohjelmapalvelut ja tauntoipalvelut. Kulutustavaroiden osalta kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi lastenhoitotarvikkeet, kynttilät ja huonekalut.

Kuluttajaturvallisuuslain noudattamista valvovat lain mukaan keskushallinnon viranomaisena Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), aluehallinnon tasolla aluehallintovirastot sekä paikallistasolla kunnan kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomainen, joka toimii kunnan terveysvalvonnan yhteydessä osana ympäristöterveydenhuoltoa. Edellä mainittujen valvontaviranomaisten osalta on käytännössä noudatettu työnjakoa, jossa Tukes keskittyy yleensä valtakunnallisessa levityksessä olevien kulutustavaroiden valvontaan ja kunnat puolestaan yleensä paikallisesti tuotettujen kuluttajapalveluiden valvontaan. Aluehallintovirastot ovat raportointitehtäviensä lisäksi muun muassa järjestäneet alueellisia valvontaprojekteja. Tukesilla on keskushallinnon valvontaviranomaisena ollut lisäksi vahva rooli kuntien tekemän kuluttajapalveluiden valvonnan ohjaamisessa, viranhaltijoiden kouluttamisessa ja esimerkiksi ohjemateriaalien laatimisessa.

Lisäksi Tullille on säädetty tehtäväksi valvoa lain noudattamista muun muassa tuotaessa kulutustavaroita ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettäviä tavaroita EU:n ulkopuolelta Suomeen.

Edellä kuvattu valvontaviranomaisten välinen työnjako on kulutustavaroiden valvonnan osalta toiminut hyvin Tukesin ja Tullin suorittaessa valvontaa. Kuntien toteuttaman kuluttajapalveluiden valvonnan osalta on kuitenkin havaittu, ettei valvonta toimi riittävän hyvin. Koko maassa arviosta riippuen noin 20—37 henkilötyövuoden työpanos jakautuu tietävästi yli 200 viranhaltijalle, ja vaikka suurempien valvontayksiköiden myötä ilmeisesti jonkin verran myös kuluttajaturvallisuusvalvontaan erikoistumista on tapahtunut, jotkut viranhaltijat tekevät tosiasiassa hyvin vähän, jopa vain joitakin työpäiviä vuodessa, kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä. Näin ollen, ja koska ympäristöterveydenhuollon yhteisissä valvontayksiköissä keskitytään merkittävästi kuluttajaturvallisuusvalvontaa enemmän elintarvike- ja terveydensuojeluvallontaan, kuluttajaturvallisuusvalvontaa tekeville henkilöstölle ei muodostu riittävää osaamista ja kokemusta haastavista kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtävistä. Lisäksi nykyaikainen kuluttajaturvallisuusvalvonta, jonka tulisi painottaa aiempaa enemmän toiminnanharjoittajien turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja riskienhallinnan tarkasteluun kuin ympäristöterveydenhuollossa perinteiseen tarkastuslähtöiseen valvontaan, edellyttää valvontahenkilöstöltä erilaista osaamista kuin muu ympäristöterveydenhuolto. Koska tilanne ei viime vuosina ole lainsäädäntöön tehdyistä muutoksista ja Tukesin ohjaustoiminnosta huolimatta olennaisesti parantunut vaan kuluttajaturvallisuusvalvontaan käytettävät henkilöresurssit ovat viime vuosina jopa laskeneet aiemmasta, on perusteltua siirtää tehtävä pois kunnista ja keskittää kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta Tukesiin. Myös aluehallintovirastojen tähän asti hoitama valvonnan ohjaus- ja raportointitehtävä on tässä yhteydessä syytä poistaa.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kuluttajille ja kuluttajaan rinnastettaville tarjottavien kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta säädetään yleisesti kuluttajaturvallisuuslaissa. Lain keskeinen säännös on sen 5 §, jossa säädetään kulutustavaroita tai kuluttajapalveluita tarjoavan tahon eli toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvollisuudesta. Sen mukaan toiminnanharjoittajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on myös oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit. Laissa säädetään myös esimerkiksi riittävien tietojen antamisesta kuluttajille ja kuluttajaan rinnastettaville. Laki siis asettaa kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden tarjoajalle yleisen velvollisuuden huolehtia niiden turvallisuudesta, mutta ei juurikaan sisällä tarkempia vaatimuksia esimerkiksi tiettyjen kulutustavaroiden tai kuluttajapalveluiden osalta. Laki onkin muuta kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskevaa sääntelyä täydentävää lainsäädäntöä, ja sitä sovelletaan, jos muualla lainsäädännössä ei edellytetä vähintään samaa turvallisuustasoa. Kuluttajaturvallisuuslaki on siis eräänlainen turvaverkkosäädös. Kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan jää kuluttajapalveluiden osalta suuri joukko erilaisia kuluttajille ja kuluttajaan rinnastettaville tarjottavia palveluita kuten leikkikentät, uimarannat, laskettelukeskukset ja erilaiset ohjelmapalvelut. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojenkeruun mukaan vuonna 2012 lain soveltamisalaan kuuluvia kuluttajapalvelukohteita oli koko maassa hieman yli 50 000 kappaletta ja niin sanotuille valvonnan painopistealueille kuuluvia kohteita vajaat 19 000 kappaletta. Kulutustavaroiden osalta kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi lastenhoitotarvikkeet, kynttilät ja huonekalut.

Kuntien osalta on huomattava, että nykyisellään niillä on kuluttajaturvallisuuslainsäädännön kannalta sekä valvontaviranomaisen että lainsäädännön velvoittaman toiminnanharjoittajan rooli. Lain mukaan myös muut kuin kaupallisessa tarkoituksessa kuluttajille tarjottavat palvelut kuuluvat lain soveltamisalaan, ja näin ollen esimerkiksi kunnan leikkikentät ja uimarannat ovat kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettuja palveluita. Nämä muodostavat merkittävän osan kuluttajaturvallisuusvalvonnan valvontakohteista. Käytännössä yhden kunnan toimielimen on tullut valvoa toisen toimintaa.

Tilastotietoa kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalalla tapahtuneista onnettomuuksista tai esimerkiksi läheltä piti -tilanteista ei kattavasti ole saatavilla. On oletettavaa, että moni tällainen tilanne jää ilmoittamatta viranomaisille, vaikka laissa onkin säädetty palveluntarjoajan velvollisuudesta ilmoittaa viranomaiselle, jos hänen tietoonsa tulee tai hänen pitäisi pystyä päättämään, että palvelusta aiheutuu vaaraa jollekulle. Näin ollen esimerkiksi lainsäädännön vaikutusta toimialan turvallisuustilanteeseen on vaikea arvioida.

Kuluttajaturvallisuuslaki uudistettiin vuonna 2011, ja muutos tuli voimaan 1.1.2012. Jo tätä edeltävä laki, laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004), sisälsi toiminnanharjoittajien kannalta vastaavan sääntelyn eli asetti niille yleisen velvollisuuden huolehtia tarjoamiensa tavaroiden ja palveluiden turvallisuudesta. Tätä lakia edeltäneeseen tuoteturvallisuuslakiin (914/1986) sisällytettiin elinkeinotoiminnassa tarjottavien kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskeva sääntely vuonna 1993. Vuonna 2004 palveluiden turvallisuutta koskeva sääntely siis laajentui koskemaan myös muussa kuin elinkeinotoiminnassa tapahtuvaa palveluiden tarjoamista. 2000-luvun loppupuolella katsottiin tarpeelliseksi kehittää tuolloista lakia siten, että erityisesti kuntien tekemän valvonnan tueksi pyrittiin selkeyttämään esimerkiksi valvontakeinoja koskevia säännöksiä ja monipuolistamaan kuntien valvontaviranomais-

ten käytössä olevia keinoja. Lisäksi uuteen kuluttajaturvallisuuslakiin otettiin uutena säännökset uusien, tiettyjä palveluja tarjoavien palveluntarjoajien velvollisuudesta tehdä toiminnastaan ilmoitus kunnan valvontaviranomaiselle (6 §) sekä mainittujen palveluntarjoajien, myös jo olemassa olevien, velvollisuudesta laatia toimintaansa koskeva turvallisuusasiakirja, johon on koottu palvelun turvallisuuden kannalta keskeiset tiedot. Näillä muutoksilla toivottiin olevan myönteinen vaikutus kunnissa tehtävään kuluttajaturvallisuusvalvontaan ja sen tehokkuuteen. Merkittävää tällaista vaikutusta ei kuitenkaan ole havaittu.

Kuluttajaturvallisuuslaki on osa ympäristöterveydenhuoltoa. Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n mukaan ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaisissa (763/1994), elintarvikelaisissa (23/2006), tupakkalaisissa (693/1976), kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) ja eläinlääkintähuoltolaisissa (765/2009). Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä kunnassa säädetään ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009). Ympäristöterveydenhuollossa eri sektoreita ohjaavia ministeriöitä on kolme, koordinaattoroolin ollessa sosiaali- ja terveysministeriöllä: työ- ja elinkeinoministeriö kuluttajaturvallisuuslainsäädännön osalta, sosiaali- ja terveysministeriö terveydensuojelulain ja tupakkalain osalta sekä maa- ja metsätalousministeriö elintarvikelain ja eläinlääkintähuoltolain osalta. Ympäristöterveydenhuollossa on 2000-luvulla kehitetty voimakkaasti valvonnan keskittämistä suurempiin valvontayksiköihin edellyttämällä, että kunnat muodostavat yhdessä riittävän suuria valvontayksiköitä. Lisäksi valvonnan suunnitelmallisuutta on kehitetty asettamalla eri tason valvontaviranomaisille velvollisuus laatia valvontaohjelmia ja –suunnitelmia. Näistä on säädetty paitsi kussakin mainitussa sektorilaisissa myös kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (665/2006) sekä ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (78/2011). Yhteisen lainsäädäntökehyksen lisäksi asianomaiset ministeriöt ja keskushallinnon viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä monessa ympäristöterveydenhuoltoon liittyvässä asiassa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki tuoteturvallisuusvalvonnan toiminnantarkastuksen vuonna 2004 (Tarkastuskertomus 69/2004). Tarkastuskertomuksen mukaan tarkastuksen päätuloksena oli, että tuoteturvallisuuden valvontajärjestelmä ei toimi. Tarkastuskertomuksessa todettiin, että valtaosassa kuntia panostus valvontaan oli jäänyt selvästi alle tuolloin keskushallinnon viranomaisena toimineen Kuluttajaviraston määrittelemän vähimmäistason eikä kuntien omatoimisesta valvonnasta voinut juuri puhua. Joissakin kunnissa varsinaiseen valvontaan ei ollut panostettu lainkaan. Tarkastuskertomuksen mukaan tarkastusvirasto oli katsonut, että tuoteturvallisuusvalvonnan järjestämisessä tulisi pohtia kokonaan uusia, nykyisen valvontaorganisaation muuttamista koskevia ratkaisuja.

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan keskushallinnon valvontatehtävät siirrettiin vuoden 2010 alusta lukien Turvatekniikan keskukseseen. Siirron edellytyksiä selvittäneen, työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän mietinnössä (työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu Kiilpailukyky 36/2009) todettiin kuluttajapalveluiden valvonnan osalta, että olisi tarkoituksenmukaista selvittää mahdollisia keinoja tehostaa kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaa ja niitä hyötyjä, joita kehittämistoimilla olisi mahdollista saavuttaa. Mietinnössä todettiin, että olisi tarkoituksenmukaista selvittää ympäristöterveydenhuoltoon kuulumisesta johtuvan ministeriön ja keskushallinnon viranomaisen panostustarpeen suhde paikallistasolla suoritettavan valvonnan määrään, laatuun ja tuloksellisuuteen. Mietinnössä tuotiin myös esiin nykymuotoinen valvonnan toteutustapa eli pyrkimys yksittäisten teknisten asioiden tarkastamisesta valvontakohteiden kokonaisvaltaiseen turvallisuustoiminnan kuten turvallisuusjohtamisen ja omavalvonnan valvontaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti vuonna 2012 selvitysmiehen selvittämään kuluttajapalveluiden turvallisuusvalvonnan uudelleen organisointia sen mukaisesti kuin Kataisen hallitusohjelmaan (2011) sekä valtioneuvoston hyväksymään Kuluttajapoliittisen ohjelmaan vuosille 2012—2015 oli kirjattu. Selvitysmies luovutti selvityksensä ministeriölle 9.1.2013 (TEM Raportteja 3/2013). Selvitysmies päätyi ehdottamaan, että kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta säilytettäisiin toistaiseksi kunnilla, kunnes nähdään, ovatko muun muassa ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön tehdyt, valvontayksiköitä ja valvonnan suunnitelmallisuutta koskevat muutokset tuoneet tilanteeseen parannusta. Selvitysmies totesi, että valvontaa tulee suunnitella aiempaa paremmin, kuluttajaturvallisuusvalvontaan erikoistuneet viranhaltijat tulee nimetä ja heille annettavaa koulutusta tulee kehittää. Selvitysmies esitti, että jos myönteistä kehitystä valvonnassa ei tapahdu, kuluttajaturvallisuusvalvonta tulisi valtiollistaa ja keskittää aluehallintovirastoihin tai Tukesiin.

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki vuonna 2014 koko ympäristöterveydenhuoltoa koskevan tuloksellisuustarkastuksen (Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus 7/2014). Tarkastuksen pääkysymyksenä oli arvioida ympäristöterveydenhuollon hallinnon toimivuutta. Tarkastusvirasto esitti suosituksinaan muun muassa, että ympäristöterveydenhuollon organisoinnin ja järjestämisvastuun kysymykset tulee kytkeä tiiviisti kuntarakenteen sekä valtion keskus- ja aluehallinnon uudistuslinjauksiin, että valtioneuvoston tulee olla aloitteellinen asiassa ja että vastuuministeriöiden (STM, MMM, TEM) tulee aktiivisesti tukea tätä tavoitetta. Lisäksi todettiin, että kuntauudistuksesta riippumatta valtioneuvoston tulee selvittää ympäristöterveydenhuollon keskushallinnon johtosuhteet sekä aluehallintotason tarpeellisuus. Tarkastuskertomuksessa todetaan, että yleisesti ottaen tarkastuksen haastatteluissa ei noussut esiin sellaisia voimakkaita tarpeita, joiden vuoksi ympäristöterveydenhuollon tehtävien valtiollistamista tulisi arvioida juuri nyt suuressa mittakaavassa. Toisaalta tarkastuskertomuksessa mainitaan kuluttajaturvallisuusvalvonta yhtenä niistä osa-alueista, jonka osalta valtiollistaminen oli kuitenkin kyselyssä saanut merkittävää kannatusta.

Ympäristöterveydenhuollon alalla on käytössä kaksi keskitettyä tietojärjestelmää, joilla ylläpidetään rekisteriä toimijoista ja valvonnoista sekä tuotetaan seurantatietoa. Keskusvirastojen rakentamia järjestelmiä ovat Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran KUTI elintarvikevalvonnan ja sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran ja Tukesin YHTI kyseisten virastojen toimialojen valvonnessa. Näiden järjestelmien ja kuntien käytössä olevien järjestelmien välillä tieto kulkee rajapinnan kautta. Tietojärjestelmien toimivuudessa on ollut paljon ongelmia sekä kuntien että keskushallinnon virastojen näkökulmasta. Tietojärjestelmien ylläpito on tullut kuluttajaturvallisuusvalvonnan kannalta tarkasteltuna suhteettoman kalliiksi ottaen huomioon kunnissa vuosittain tehtävän kuluttajaturvallisuusvalvonnan vähäisyys sekä tietojärjestelmien hallinnointiin Tukesissa käytetty henkilöresurssien määrä. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan ollessa edellä kuvatuksi osa ympäristöterveydenhuollon kokonaisuutta sen on kuitenkin ollut käytännössä pakko olla mukana yhteisissä tietojärjestelmähankeissa.

Kuluttajaturvallisuusvalvontaan kunnissa käytetyistä resursseista on esitetty toisistaan suurestikin poikkeavia arvioita. Sosiaali- ja terveysministeriön ylläpitämän Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) mukaan kuluttajaturvallisuusvalvontaan on 7.5.2015 otetun tiedon mukaan käytetty kunnissa yhteensä 33,6 henkilötyövuotta. Tukesin hieman eri tavalla keräämän tiedon mukaan valvontaan käytettiin kunnissa vuosina 2009—2013 vuodessa yhteensä keskimäärin noin 18,5 henkilötyövuotta. Erot arvioissa johtuvat järjestelmien erilaisista lähestymistavoista ja tiedonkeruutavoista. VYHA-järjestelmällä raportoidaan työajan panostus ympäristöterveydenhuollon valvonnassa ja sen jakautuminen eri sektoreille. Tukesille toimitetut tiedot painottuvat valvontatoimenpiteiden kuten tarkastusten määrien ja kohdentumisen tarkasteluun. Joka tapauksessa valvonnan toteuttamisen kannalta ongelmallinen rakenteellinen tekijä on, että kuluttajaturvallisuusvalvonnassa käytetty resurs-

simääriä jakaantuu yli 200 viranhaltijalle, joista osa tekee erittäin vähän, jos juuri lainkaan, varsinaista kuluttajaturvallisuusvalvontaa. Osa voimavaroista kuluu valvontasuunnitelmien ja maksutaksojen laatimiseen, valvontatietojen raportointiin ja kouluttautumiseen. Jos viranhaltija tekee vuositasolla esimerkiksi vain joidenkin päivien verran kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä, hänelle ei kerry tehtävän edellyttämää tosiasiallista osaamista ja kokemusta kuluttajaturvallisuudesta.

Kuluttajaturvallisuusvalvontaan panostettujen henkilöresurssien pientä osuutta koko ympäristöterveydenhuollossa havainnollistaa edempänä mainitussa Valtiontalouden tarkastusviraston ympäristöterveydenhuoltoa koskeneessa tuloksellisuustarkastuksessa esiin tuotu kokoava tieto ympäristöterveydenhuollon eri sektoreihin käytetyistä henkilöresursseista. Sen mukaan esimerkiksi elintarvikevalvontaan käytettiin yhteensä noin 288 henkilötyövuotta, terveydensuojeluvalvontaan noin 200 henkilötyövuotta ja eläinlääkäripalveluihin noin 290 henkilötyövuotta. Pienemmillä ympäristöterveydenhuollon sektoreilla henkilöresurssit jakautuivat kertomuksen mukaan siten, että tupakkalain valvontaan käytettiin noin 31 henkilötyövuotta, kemikaalivalvontaan noin 12 henkilötyövuotta, eläinsuojeluvalvontaan noin 23 henkilötyövuotta, eläintautivalvontaan noin 13 henkilötyövuotta ja edellä jo kuvatuksi kuluttajaturvallisuusvalvontaan noin 37 henkilötyövuotta. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta tosin on esitetty myös toisenlaisia, pienempiä arvioita. Mainituista toimialoista kemikaalituotteiden markkinavalvontatehtävät siirrettiin sittemmin kunnilta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon 1.9.2013 alkaen.

Osaltaan kuluttajaturvallisuusvalvontaan osoitettuun vähäiseen panostukseen on tietävästi vaikuttanut ympäristöterveydenhuollon säädösten toisistaan poikkeava tapa säätää valvonnan toteuttamisesta, joka jättää toisilla sektoreilla enemmän harkinnanvaraa valvontaviranomaiselle kuin toisilla esimerkiksi sen suhteen, kuinka usein tietynlaiseen valvontakohteeseen tulee kohdistaa valvontaa. Kuluttajaturvallisuuslaki ei sisällä tarkkoja säännöksiä tarkastustiheyksistä tai valvonnan kohdentamisesta muutoinkaan, kun sen sijaan esimerkiksi EU-lainsäädäntö edellyttää vesinäytteiden ottamista tietyin määräajoin. Asetelma johtaa kunnassa käytännössä tilanteeseen, jossa osoitettaessa niukkoja henkilöresursseja ympäristöterveydenhuollon eri sektoreihin ikään kuin etusijalla ovat ne sektorit, joiden osalta lainsäädäntö määrittää tiukat ehdot valvonnan toteuttamiselle esimerkiksi vedestä otettavien näytteiden osalta, ja muihin sektoreihin kuten kuluttajaturvallisuusvalvontaan osoitetaan voimavaroja jos ensin mainittujen sektorien jälkeen niitä on jäljellä. Tilanne on valitettava erityisesti kuluttajaturvallisuusvalvonnan kannalta, jossa yhtäältä pyritään ehkäisemään henkilöihin ja omaisuuteen kohdistuvia vaaroja mutta jossa lainsäädäntö ei edellytä tietyin väliajoin tehtäviä tarkastuksia. Kuluttajaturvallisuusvalvonnassa valvontaa kohdennetaan valvontaviranomaisen riskinarvioinnin perusteella. Riskinarviointiin perustuva valvonnan kohdentaminen ei ole mahdollista silloin, kun lainsäädännössä on määritelty tarkasti esimerkiksi kohteiden näyteenottoa.

Valvonnan kohteiden kannalta tarkasteltuna valvontaa on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suosituksen mukaan tullut kohdentaa palveluntarjoajiin joko kerran vuodessa tai useamman vuoden välein. Esimerkiksi laskettelukeskuksia ja huvipuistoja on suositeltu tarkastettavan kerran vuodessa, kun taas esimerkiksi kiipeilykeskuksia tai kartingratoja on suositeltu tarkastettavan joka kolmas vuosi. Käytännössä näihin viraston suositteliimiin tarkastustiheyksiin ei Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan ole useinkaan päästy, vaan niin sanottu säännöllinen valvonta on kohdistunut palveluntarjoajiin suositeltua harvemmin. Lisäksi kunnat ovat tehneet valvontaa omaan riskinarviointiinsa perustuen tiheämmin tai harvemmin. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan tyypillisen tarkastuskäynnin kesto on noin 3—6 tuntia sisältäen myös valmistautumisen tarkastukseen ja paperityöt kuten tarkastuskertomuksen laatimisen tarkastuksen jälkeen sekä raportoinnin.

Kuluttajapalveluiden valvonnan valtiollistaminen oli esillä myös valtiovarainministeriön Keskus- ja aluehallinnon virastaselvitys –hankkeessa (nk. VIRSU-hanke). Hankkeen valtiollisen ja kunnallisen aluehallinnon ja kuntien työnjakoa selvittävän alatyöryhmän muistion mukaan lähes kaikki haastatellut tahot olivat kuluttajapalveluiden valvonnan valtiollistamisen kannalla, esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöterveydenhuollon koordinoinnista vastaavan sosiaali- ja terveysministeriön ollessa sitä mieltä, että valvonta tulisi siirtää juuri Tuke-siin. Jotkut aluehallinnon kuluttajaturvallisuusvalvonnasta vastaavista ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajista olivat hankkeen yhteydessä sitä mieltä, että edelleen olisi syytä kerätä lisää kokemuksia suurempien yhteistoiminta-alueiden vaikutuksista kuluttajaturvallisuusvalvontaan. Lisäksi Maakuntien liitto esitti näkemyksensä kuluttajapalveluiden valvonnan kuten muidenkin tehtävien osalta, että tehtävä sopisi parhaiten kansanvaltaisen, yhteen kootun aluehallinnon tehtäväksi. Valtiovarainministeriö totesi muun muassa, että tehtävä sopisi luonteeltaan valtion tehtäväksi, että tehtävän vähäinen kokonaisresursointi puoltaisi tehtävän kokoamista ja että tehtävän valtiollistaminen voisi ainakin alkuvaiheessa johtaa palkkojen harmonisoinnista johtuen kustannusten kasvuun.

Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslaissa säädetään myös alueellisesta kuluttajaturvallisuusvalvonnasta vastaavasti kuin yleisesti ottaen muillakin ympäristöterveydenhuollon toimialoilla. Aluehallintovirastojen tehtävänä on muun muassa ohjata ja valvoa kuluttajaturvallisuusvalvontaa alueellaan sekä arvioida kuntien valvontasuunnitelmia. Viime vuosina aluehallintovirastoissa on käytetty kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviin yhteensä 1,6–2,2 henkilötyövuotta, jakautuen lähes kymmenelle viranhaltijalle. Yhdessäkään aluehallintovirastossa ei ole yksinomaan kuluttajaturvallisuusvalvontaan keskittyvää virkamiestä.

Kuluttajaturvallisuuslain tarkoittamat valvontaviranomaiset on säädetty myös eräiden muiden säädösten valvontaviranomaisiksi. Lelujen turvallisuudesta annetun lain (1154/2011) 56 §:n mukaan lain noudattamista valvovat kuluttajaturvallisuuslaissa mainitut viranomaiset. Kuluttajakäytössä olevien koneiden osalta koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (400/2008) sekä kuluttajakäytössä olevien henkilönsuojainten osalta henkilönsuojaimista annetun valtioneuvoston päätöksen (1406/1993) noudattamista valvovat kuluttajaturvallisuuslain valvontaviranomaiset. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 24 §:n mukaan eräitä ympäristönsuojelulain nojalla annettuja valtioneuvoston asetuksia valvovat kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettut valvontaviranomaiset. Lelujen osalta Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tekee melko aktiivista markkinavalvontaa, eikä tässä esityksessä ehdotettu muutos kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaviranomaisiin vaikuta siihen. Ympäristönsuojelulain tarkoittama, kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisien valvonta on puolestaan ollut käytännössä erittäin vähäistä. Tässä esityksessä ehdotettu muutos ei vaikuta mainittuihin säännöksiin.

Kuluttajaturvallisuusasiat kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Kuluttajaturvallisuutta koskeva valtakunnan sääntely on saatettu Ahvenanmaalla voimaan asianomaisella maakuntalailalla (1988:8). Kuluttajapalveluiden valvontaa suorittaa maakunnassa Ahvenanmaan ympäristö- ja terveydensuojeluviranomainen (Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet).

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 Euroopan unionin tuoteturvallisuussääntely

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY yleisestä tuoteturvallisuudesta soveltamisala on rajatumpi kuin kuluttajaturvallisuuslain, koska se koskee ainoastaan tuotteita, ei sen sijaan kuluttajille tarjottavia palveluita. Direktiivin mukaan tuotteella tarkoitetaan direktiivissä kaikkia, myös palvelujen tarjoamisen yhteydessä kuluttajille tarkoitettuja tai kuluttaji-

en todennäköisesti kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käyttämiä, myös muita kuin heille tarkoitettuja tuotteita, joita toimitetaan tai annetaan heidän saatavilleen liiketoiminnan yhteydessä uusina käytettyinä tai kunnostettuina joko korvausta vastaan tai vastikkeettomasti. Direktiivin soveltamisalaan ei lueta niiden laitteiden turvallisuutta, joita palvelujen tarjoajat itse käyttävät palvelujen toimittamiseksi kuluttajille, koska tätä tarkastellaan toimitettavan palvelun turvallisuuden yhteydessä. Direktiivin soveltamisalaan eivät myöskään kuulu palvelujen tarjoajan ohjaamat laitteet, joilla kuluttajat liikkuvat tai matkustavat. Täten esimerkiksi huvipuistolaitteet eivät yleensä kuulu yleisen tuoteturvallisuudirektiivin soveltamisalaan. EU:n kulutustavaroita koskeva sääntely ei siis koske kuluttajille tarjottavia palveluita eikä tämän esityksen ehdotuksen kohteena olevaa palveluiden turvallisuuden valvontaa. Suomessa kulutustavaroiden turvallisuuden valvontaa tekevät Turvallisuus- ja kemikaalivirasto sekä tiettyjen tilanteiden osalta Tulli, eikä tähän esitetä muutosta.

EU:ssa ei ole kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskevaa EU-lainsäädäntöä, vaan palveluiden turvallisuutta koskeva sääntely on kansallista. Eri jäsenmaissa sääntely ja mahdollisen valvonnan järjestely vaihtelevat suuresti. Suomi on tiettävästi yksi edistyneimmistä jäsenmaista kuluttajaturvallisuuslainsäädännön ja erityisesti sen valvonnan kannalta tarkasteltuna. EU:ssa on jo useiden vuosien ajan keskusteltu palveluiden turvallisuuden sääntelystä, kuitenkin asiassa merkittävästi etenemättä. Yleisen tuoteturvallisuudirektiivin 20 artiklan mukaisesti Euroopan komissio antoi vuonna 2003 Euroopan parlamentille ja neuvostolle raportin kuluttajapalveluiden turvallisuudesta. Raportin keskeinen johtopäätös oli, että tärkeintä on kerätä lisää tietoa asiasta.

Komissio on vuonna 2013 tutkinut jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä palvelujen turvallisuuteen liittyvällä kyselyllä. Komission selvityksen mukaan kyselyyn vastanneista 24 maasta (23 jäsenvaltiota sekä Norja) valtaosassa eli yhteensä 21 maassa on jonkinlaista yleistä sääntelyä palveluiden turvallisuudesta. Kolmella jäsenvaltiolla ei ole lainkaan palvelujen turvallisuuteen liittyvää yleistä lainsäädäntöä. Viisi jäsenvaltiota ei vastannut kyselyyn. Komission selvityksen mukaan yleisesti ottaen palvelujen turvallisuuteen liittyvät riskiarviointivaatimukset ovat jäsenvaltioissa alhaisia. Useiden jäsenvaltioiden erityislainsäädännössä palveluntarjoajilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa palveluihinsa liittyvistä riskeistä eikä tapahtuneista onnettomuuksista. Yleisemmässä lainsäädännössä sen sijaan tällainen vaatimus on yleensä asetettu, jonka lisäksi näistä on ilmoitettava kuluttajillekin. Palveluntarjoajilta ei yleensä vaadita vakuuksia eikä palveluihin liittyviä laatustandardeja juurikaan ole. Joissakin maissa on olemassa palveluntarjoajan työntekijöihin sekä toimitiloihin liittyviä laatuvaatimuksia sektorikohtaisesti lainsäädännössä. Palveluiden yhteydessä tapahtuneiden vahinkojen ja onnettomuuksien tilastointi on suurelta osin puutteellista. Joillakin palvelualoilla jäsenvaltiot luottavat enemmän alan sisäiseen itsesääntelyyn kuin lainsäädäntöön. Tällaisia aloja ovat muun muassa majoituspalvelut sekä ulkoilmapalvelut.

Euroopan komissio antoi kesällä 2014 vihreän kirjan majoituspalvelujen turvallisuudesta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli saada aikaan julkista keskustelua majoituspalvelujen turvallisuudesta ja arvioida, säännelläänkö majoituspalvelujen turvallisuutta EU:ssa riittävästi ja tehokkaasti. Toistaiseksi EU:ssa ei siis ole noussut esiin aikomuksia ryhtyä sääntelemään yleisesti kuluttajapalveluiden turvallisuutta.

2.2.3 Ruotsi

Ruotsin tuoteturvallisuuslaki (produktsäkerhetslag, 2004:451) tuli voimaan 1.7.2004. Siihen liittyy myös samaan aikaan annettu tuoteturvallisuusasetus (produktsäkerhetsförordning, 2004:469). Lakia sovelletaan kuluttajille suunnattuihin tavaroihin ja palveluihin, joita tarjotaan elinkeinotoiminnassa tai julkisessa toiminnassa. Tuoteturvallisuuslaki on yleislaki, jota ei

sovelleta tavaroihin ja palveluihin, joista on erityislainsäädäntöä, jos erityislainsäädännössä päästään samaan turvallisuustasoon.

Ruotsin tuoteturvallisuuslaissa on elinkeinonharjoittajan velvollisuuksista säädetty verrattain yksityiskohtaisesti. Velvollisuudet vastaavat yleisesti ottaen paljolti kuluttajaturvallisuuslaissa toiminnanharjoittajille säädettyjä velvollisuuksia. Elinkeinonharjoittaja on muun muassa velvollinen antamaan tietoja palveluun liittyvistä mahdollisista riskiominaisuuksista sekä ilmoittamaan havaitsemastaan vahingonvaarasta. Lisäksi palveluntarjoajan on ryhdyttävä palautusmenettelyyn, jos hänen tarjoamansa palvelu havaitaan vaaralliseksi, eikä lievempää keinoa voida enää käyttää. Palvelun osalta palautusmenettely voi tarkoittaa esimerkiksi palvelun korjaamista tai korvauksen maksamista kuluttajalle palvelun korjauttamista varten. Lain 32 §:n mukaan valvontaviranomaisen on pyrittävä neuvottelemalla siihen, että elinkeinonharjoittaja ryhtyy vapaaehtoisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin. Tätä ei sovelleta, jos asia on luonteeltaan kiireellinen tai on olemassa muita syitä olla ryhtymättä neuvotteluihin.

Tuoteturvallisuuslain valvontaviranomaisista on säännöksiä tuoteturvallisuusasetuksessa. Sen 3 §:n mukaan Kuluttajavirasto (Konsumentverket) valvoo lain ja sen nojalla annettujen säädösten noudattamista. Valtion viranomaisen, joka muun säädöksen nojalla valvoo tuoteturvallisuutta tiettyjen tavaroiden, palvelujen tai riskien osalta, on myös tuoteturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen alemmanasteisten säädösten valvontaviranomainen. Asetuksen 9 ja 10 §:ssä säädetään tarkemmin valvonnan keinoista. Näiden mukaan Kuluttajaviraston tulee perustaa ohjelma erityyppisten riskialttiiden tavaroiden ja palveluiden valvonnalle. Lisäksi viraston tulee seurata tuote- ja palveluturvallisuusasioihin liittyvää tieteellistä ja teknistä kehitystä sekä arvioida ja käydä läpi omaa valvontatoimintaansa. Lisäksi on säädetty viraston velvollisuudesta ottaa vastaan ja seurata tuote- ja palveluturvallisuuteen liittyviä kanteita sekä informoida yleisöä omista valvontatoimistaan. Viime vuosina Kuluttajavirasto on suunnannut palveluvalvontaansa erityisesti kiipeily-, vesipuisto-, sukelluskoulu- sekä leikkipuistopalveluihin.

Kuluttajavirasto voi tuoteturvallisuuslain 27 §:n mukaan antaa tarpeellisia kieltoja ja määräyksiä yksittäisissä tapauksissa, joissa on kysymys kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säädösten noudattamisesta. Kielto voidaan antaa myös, vaikka palvelu on täyttänyt tuoteturvallisuuslain mukaiset vaatimuksenmukaisuusperusteet turvallisuusarviointinsa aikana, jos myöhemmin ilmenee, että palvelu on vaarallinen. Tällaiset määräykset tai kiellot voidaan kohdistaa keneen tahansa elinkeinonharjoittajaan, joka tarjoaa tai on tarjonnut taikka jolla on hallussaan tai on ollut hallussaan vaarallinen palvelu. Määräystä tai kieltä on tehostettava uhkasakolla, jollei se ole erityisistä syistä tarpeetonta.

Vaihtoehtoisena toimenpiteenä edellä mainituille kielloille ja määräyksille on hallinto-oikeuden valvontaviranomaisen esityksestä määräämä seuraamusmaksu. Seuraamusmaksu voidaan määrätä palveluntarjoajalle, joka on saattanut markkinoille vaarallisen palvelun, rikkonut lakiin perustuvia ilmoitus- tai tiedonantovelvoitteitaan taikka rikkonut lakiin perustuvia palautusmenettelyyn liittyviä velvoitteitaan. Seuraamusmaksun määrän on oltava vähintään 5000 kruunua ja enintään 5 000 000 kruunua. Määrä ei saa ylittää 10 % elinkeinonharjoittajan vuosittaisesta liikevaihdosta.

2.2.4 Viro

Viron tuoteturvallisuuslaki (toote ohutuse seadus) tuli voimaan 1.5.2004 maan EU-jäsenyyden yhteydessä. Vuoden 2006 alussa lakiin lisättiin säännökset palveluiden turvallisuudesta ja samalla myös lain nimeä muutettiin tuote- ja palveluturvallisuuslaiksi (toote ja teenuse ohutuse seadus). Lakia sovelletaan kuluttajamarkkinoille suunnattuihin tuotteisiin ja palveluihin, joita tarjotaan elinkeinotoiminnassa. Tuote- ja palveluturvallisuuslaki on yleislaki, jota ei sovelleta

tavaroihin ja palveluihin, joista on erityislainsäädäntöä, jos erityislainsäädännössä päästään samaan turvallisuustasoon.

Tuote- ja palveluturvallisuuslain noudattamista valvoo lain 11 §:n mukaan Tarbijakaitseamet (Kuluttajavirasto, the Consumer Protection Board) sekä muut lautakunnat ja valvontaelimet sen mukaan, miten näiden toimivallasta on erikseen säädetty. Valvontaviranomaisille on säädetty velvollisuus tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja keskenään. Käytännössä kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaa Virossa toteuttaa Tarbijakaitseamet in markkinavalvontaosasto. Osaston suorittama markkinavalvonta perustuu vuosittain laadittavaan työohjelmaan. Markkinavalvontaosastolla työskentelee viiden johtajan lisäksi 43 asiantuntijaa, joista osan päätoimisiin tehtäviin kuuluu tuotteiden ja palveluiden turvallisuuden valvonta.

Tuote- ja palveluturvallisuuslain 12 §:n mukaan valvontaviranomaisen on tarkastettava palvelun turvallisuus säännöllisin väliajoin sekä silloin, kun syntyy epäily palvelun vaarallisuudesta. Valvontaviranomainen voi kieltää vaarallisen palvelun markkinoinnin sekä määrätä soveltuvia täydentäviä toimenpiteitä, jotta kieltoa myös noudatetaan. Valvontaviranomainen voi mitä tahansa palvelua koskien tarkastaa sen tuote- ja palveluturvallisuuslainmukaisuuden, tarkastaa palvelua koskevat asiakirjat ja tehdä niistä kopioita sekä nauhoituksia, vaatia että kansalaisille annetaan nimenomaisia varoituksia ennen palvelun käyttämistä, edellyttää jonkin asettamansa ehdon noudattamista ennen palvelun tarjoamista, vaatia väliaikaista kieltoa palvelun tarjoamiselle ennen viranomaisen tarkastusta sekä antaa määräyksiä ja aikarajoituksia vaatimusten noudattamiselle. Arvioidakseen palvelun turvallisuuden viranomainen voi käyttää asiantuntija-apua. Palveluntarjoaja joutuu korvaamaan kustannukset, mikäli palvelu todetaan vaaralliseksi. Viranomaisten on ensisijaisesti suosittava palveluntarjoajien vapaaehtoisuuteen tähtääviä toimenpiteitä, jotta palveluiden turvallisuus voidaan varmistaa.

Ankarin seuraamus, jonka valvontaviranomainen voi määrätä, on määräys palvelun tarjoamisen lopettamiseksi. Tällöin valvontaviranomainen voi kiinnittää palveluntarjoajan huomiota rikkeeseen sekä vaatia palvelun tarjoamisen lopettamista, tarvittaessa lisäksi vaatia palveluun liittyvää toimintaa keskeytettäväksi tai vaatia tarvittavia toimenpiteitä suoritettavaksi, jotta lainmukaista toimintaa voidaan jatkaa. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla. Ennen määräyksen antamista palveluntarjoajalle on annettava mahdollisuus esittää väitteitä määräyksen antamista vastaan. Välittömiä toimenpiteitä vaativissa tilanteissa väitemahdollisuus voidaan siirtää annettavaksi määräyksen antamisen jälkeiselle ajalle. Määräyksen antamisen jälkeen palveluntarjoaja voi aina valittaa määräyksestä ylemmälle viranomaiselle, mutta palveluntarjoajan on noudatettava määräystä valituksesta huolimatta.

Palveluntarjoajalle voidaan määrätä sakko vaarallisen palvelun tarjoamisesta markkinoille. Sakko voidaan määrätä maksettavaksi myös silloin, kun palveluntarjoaja on laiminlyönyt velvollisuutensa tiedottaa palveluun sisältyvistä turvallisuusriskeistä.

2.3 Nykytilan arviointi

Nykyinen kuluttajaturvallisuuslaki on ollut voimassa vasta muutaman vuoden. Toiminnanharjoittajien kannalta lain keskeinen sääntely on kuitenkin ollut voimassa jo tätä aiemmin. Kansallisessa tuoteturvallisuuslainsäädännössä olivat alun perin, vuodesta 1987 alkaen vastuutahoina olleet vain elinkeinonharjoittajat. Lainsäädännön soveltamisalaa on kuitenkin laajennettu ensin vuonna 1993 ja myöhemmin 2004 niin, että lainsäädäntö koskee kulutustavaroiden lisäksi myös kuluttajaan rinnastettaville henkilöille luovutettavia tavaroita sekä kuluttajapalveluksia ja myös muita kuin kaupallisia palveluksia, ja vastuutahoksi ovat tulleet myös julkishallinnon toimijat ja yksityiset toimijat muussa kuin elinkeinotoiminnassa. Nykyistä lakia edeltänyt laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta uudistettiin vuonna 2011

nykyiseksi kuluttajaturvallisuuslaiksi muun muassa säännösten selkeyttämiseksi ja valvontaviranomaisten käytössä olevia hallinnollisia pakkokeinoja koskevien säännösten kehittämiseksi. Tarkoitus oli muun muassa edesauttaa kunnissa tehtävän kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnan kehittymistä yhdenmukaistamalla valvontaa koskevia säännöksiä muiden ympäristöterveydenhuollon lakien vastaavien säännösten kanssa. Lakia valmisteltaessa katsottiin tarpeelliseksi uudistaa kuluttajapalveluita koskevaa sääntelyä myös säätämällä eräiden merkittäviä riskejä sisältävien kuluttajapalveluiden uusille tarjoajille velvollisuus tehdä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle sekä myös jo olemassa oleville mainittujen palvelujen tarjoajille velvollisuus laatia toiminnastaan keskeisiä riskienhallintaan liittyviä asioita sisältävä turvallisuusasiakirja. Käytännössä mainittujen palvelun tarjoajilta oli valvontaviranomaisten toimesta jo pitkään edellytetty lain yleisen huolellisuusvelvoitteen täyttämiseksi kirjallista riskinarviointia ja riskienhallintaa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojenkeruun mukaan ilmoituksia tehtiin vuonna 2014 koko maassa yhteensä noin 270 kappaletta.

Tuoteturvallisuuslainsäädännön yleiset lähtökohdat ja periaatteet ovat osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi. Ne ovat suurelta osin yhdenmukaisia ja sopusoinnussa Suomea velvoittavan Euroopan unionin tuoteturvallisuussäätelyn kanssa, joka tosin koskee vain kulutustavaroita ja palvelusten yhteydessä käytettäviä tavaroita, ei siis varsinaisesti kuluttajille tarjottavia palveluita. Kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskeva sääntely on kansallista.

Kuluttajaturvallisuuslaki on osa ympäristöterveydenhuoltoa, josta on säädetty terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä. Ympäristöterveydenhuollosta säädetään myös ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetussa laissa (410/2009), kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (665/2006) sekä ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (78/2011).

Nykyinen kolmiportainen valvontaviranomaisjärjestelmä on osoittautunut monella tapaa toimimattomaksi. Kunnissa ja aluehallintovirastoissa kuluttajaturvallisuusvalvonta on niin pieni osa ympäristöterveydenhuollon kokonaisuutta, että viranhaltijoille ei muodostu riittävää kokemusta ja kunnollista asiantuntemusta nykyaikaiseen kuluttajaturvallisuusvalvontaan. Usein ympäristöterveyshuollon valvontatehtäviä suorittavan terveystarkastajan osaaminen liittyy paljolti esimerkiksi elintarvikehygieniaan tai terveydensuojelualaan ja yksittäisten mitausten tekemiseen eikä esimerkiksi turvallisuusjohtamisjärjestelmiin tai riskienhallintaan, jotka olisivat nykyaikaisen kuluttajaturvallisuusvalvonnan kannalta merkityksellisempiä aloja. Nykyisellään yksittäinen kunnan viranhaltija saattaa tehdä vuoden aikana vain joidenkin työpäivien verran kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä. Lisäksi vähäisestä työajasta osa käytetään esimerkiksi kouluttautumiseen, raportointiin ja valvontasuunnitelman laatimiseen. Aluehallintovirastoissa ja keskusviraston Tukesissa käytetään kunnissa tehtävään valvontaan nähden suhteettoman paljon aikaa esimerkiksi kunnan viranhaltijoiden kouluttamiseen ja ohjaamiseen sekä tietojenkeruuseen liittyviin tehtäviin. Keskitettäessä kuluttajapalveluiden valvonta Tukesiin esimerkiksi valvonnan ohjaus, viranhaltijoiden kouluttaminen ja valvontaa koskevan tiedonkeruu jouhevoituvat merkittävästi.

Perinteisesti, aiemman lainsäädännön aikana tuoteturvallisuusvalvonnassakin on keskitytty paljolti yksittäisten valvontakohteiden tarkastamiseen, joskus hyvinkin yksityiskohtaisesti tarkastaen esimerkiksi kunnallisen leikkikentän yksittäisten välineiden standardinmukaisuutta. Valvonnassa on korostunut paikallisuus, koska vastaavasti kuin muussakin ympäristöterveydenhuollossa kuten elintarvikevalvonnassa ja terveydensuojeluvalvonnassa valvonta on painottunut tarkastuskäynteihin ja niissä tehtyihin havaintoihin. 2000-luvun kuluessa on kuitenkin havaittu, että yksittäisten kohteiden ja erityisesti yksittäisten laitteiden tarkastamisen sijaan kuluttajaturvallisuusvalvonnassa on syytä siirtää valvonnan painopistettä kohti palvelun tar-

joamisesta vastuussa olevan tahon omavalvontaa, turvallisuuskulttuuria ja turvallisuusjohtamisjärjestelmää. Tällöin valvontaa suorittavalta henkilöstöltä myös edellytetään enemmän turvallisuusjohtamisjärjestelmiin ja riskienhallintaan liittyvää osaamista ja koulutusta kuin valvontaa nykyisin suorittavilla viranhaltijoilla tyypillisesti on.

Kunnissa tehdyn kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta on todettava, että joissain kunnissa ja valvontayksiköissä valvonta on ollut toimivampaa kuin toisissa. Monissa kunnissa on saatu toteutettua valvontahenkilöstön erikoistumista kuluttajaturvallisuusvalvontaan, ja kunnissa on suoritettu kuluttajaturvallisuusvalvontaa niukkojen ympäristöterveydenhuollon resurssien puitteissa niin hyvin kuin on ollut nykyisessä asetelmassa mahdollista. Aiempi kuntien keskittyminen enemmän yksittäisten kohteiden ja teknisten yksityiskohtien tarkastamiseen on paljolti tapahtunut keskushallinnon ohjaamana. Valvontatehtävän ollessa siroteltuna ympäri maata ei kuitenkaan ole juurikaan mahdollista ratkaista esimerkiksi valvonnassa rakenteelliseksi ongelmaksi havaittua sirpaleisuutta ja tietynasteista epätasaisuutta. Kunnissa tehtävällä valvonnalla ei yrityksistä huolimatta pystytä täysin vastaamaan tarpeeseen kehittää valvontaa uudentyyppiseen, kokonaisvaltaisempaan suuntaan. Valtakunnallisella tasolla voidaan tarkastella esimerkiksi eri puolilla maata toimivien tietyn alan toimijoiden turvallisuusjohtamisjärjestelmiä tai eri kaupunkien leikkikenttien ja niiden ylläpitojärjestelmän turvallisuustasoa toisiinsa nähden.

Edellä kuvatun kolmiportaisen valvontaviranomaisjärjestelmän lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo nykyiselläänkin koko maassa kulutustavaroiden turvallisuutta. Tähän valvontaan nyt ehdotettu muutos ei vaikuta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksellä keskitettäisiin kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta nykyisistä kuntien ja aluehallinnon kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesiin. Siirrolla yksinkertaistettaisiin valvontaviranomaisjärjestelmää nykyisestä kolmiportaisesta mallista merkittävästi. Jatkossa Tukes vastaisi sekä kulutustavaroiden että kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnasta, minkä lisäksi Tullilla säilyisi sen nykyinen tehtävä valvoa kuluttajaturvallisuuslain noudattamista kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettävien tavaroiden osalta tuotaessa tavaroita maahan EU:n ulkopuolelta, vietäessä tavaraa Suomesta, kuljettaessa tavaraa Suomen kautta sekä tietyissä rajatuissa tilanteissa toimitettaessa tavaroita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista.

Poistamalla kunnilta kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtävät toteutetaan myös pääministeri Sipilän hallitusohjelmaa ja sen tavoitetta karsia kuntien tehtäviä ja velvoitteita.

Keskitettäessä kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon olisi samalla syytä uudistaa valvonnan toteuttamistapa vastaamaan nykyaikaista käsitystä kuluttajaturvallisuusvalvonnasta. Aiemman, paljolti yksittäisten teknisten yksityiskohtien tarkastuksiin painottuvan valvonnan sijaan olisi syytä painottaa uudessa valvonnassa parempaa tosiasiallista vaikuttavuutta, toimijoiden omavalvonnan ja turvallisuusjohtamisjärjestelmien valvomista sekä erilaisia ohjaamisen keinoja. Myös perinteistä viranomaisvalvontaa enemmän muistuttavia tarkastuksiakin on kuitenkin edelleen tarpeen tehdä, samoin kuin käsitellä asianmukaisesti viranomaiselle esimerkiksi kuluttajilta saapuneet ilmoitukset mahdollisesti vaaraa aiheuttavista kuluttajapalveluista. Nykyaikaisen valvontatavan mukaisesti tarkastusten kohteena olisivat kuitenkin ylläpitäjät ja niiden omavalvontajärjestelmät ja turvallisuusjohtaminen. Tällöin tarkastuksia tulaisiin toteuttamaan määrällisesti selvästi vähemmän kuin nykyi-

sin, mutta niiden kattavuus olisi todennäköisesti huomattavasti laajempi kuin nykyisellä mallilla tehtyjen tarkastusten. Tarkoitus siis olisi vaikuttaa turvallisuutta edistävasti ja onnettomuuksia ehkäisevästi kaikkien saman palveluntarjoajan tarjoamiin palveluihin, toisin kuin yksittäisiä kohteita tarkastettaessa. Näin ollen valvonnan vaikuttavuus olisi suurempi kuin yksittäisiä kohteita tarkastettaessa. Valvontaviranomaisella olisi nykyiseen tapaan velvollisuus soveltaa riskinarviointia valvonnassa ja asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen.

Kuluttajapalveluiden valvonnan keskittämisen avulla Tukesiin olisi valvontaa eri puolilla maata yhdenmukaistava vaikutus. Nykyisellään eri valvontayksiköissä esimerkiksi tulkinnat lainsäädännön vaatimuksista saattavat poiketa toisistaan, ja tapauksia saatetaan arvioida eri lailla eri kunnissa. Kun Tukes olisi koko maan osalta valvontaviranomainen, olisi helpompaa varmistua valvonnan sekä lain soveltamisen ja tulkintojen samankaltaisuudesta riippumatta siitä, mille alueelle valvottava toiminta sijoittuu. Valvonnan keskittämisen avulla Tukesiin sekä valvonnan toteuttamistavan uudistamisen seurauksena myös valvontaa tekevän henkilöstön ammattitaito ja osaaminen kehittyvät. Tällä voidaan odottaa olevan myös valvonnan kohteiden kannalta myönteistä vaikutusta toimijoiden yhdenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun sekä valvonnan asiantuntevuuden myötä.

Valvonnan siirtyessä valtion tehtäväksi se siirtyy myös tietyllä tapaa katsottuna joiltain osin etäämmäksi valvonnan kohteista. Tukesin onkin syytä suunnitella ja kohdentaa valvontaa siten, että ennaltaehkäisevää valvontaa kohdennetaan esimerkiksi erityisesti toiminnanharjoittajiin, joiden asiakasmäärät ovat suuria tai toimintaan liittyy muuten merkittäviä riskejä. Valvontaviranomaisen velvollisuus käsitellä esimerkiksi erilaiset ilmoitukset vaaratilanteista säilyy muuttumattomana. Lisäksi lienee perusteltua, että Tukesin toteuttama informaatio-ohjaus esimerkiksi verkkosivuilla olevan tiedon muodossa palvelee niin suurta osaa lain soveltamisalasta kuuluvista toiminnanharjoittajista kuin mahdollista.

Esityksessä ehdotetaan, että nykyiseen lakiin sisältyvä, eräitä kuluttajapalveluita uusien tarjoavien toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuus poistetaan. Nykyisen kaltainen ilmoitusvelvollisuus ei tulevan uuden valvonnan toteuttamistavan myötä ole samalla lailla tarpeen kuin ilmoitusvelvollisuutta säädettäessä, kun valvonta tulee keskittymään paikallisten tarkastusten sijasta enemmän toiminnanharjoittajien turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja riskienhallinnan tarkasteluun. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden poistamisella pyritään Sipilän hallitusohjelman mukaisesti purkamaan sääntelyä ja keventämään yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Myös viranomaisille aiheutuva hallinnollinen taakka vähenee ilmoitusvelvollisuuden poistamisen myötä, kun viranomaisten ei tarvitse käsitellä saapuvia ilmoituksia. Jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehdessä valvontaa virasto tavoittaisi alan toiminnanharjoittajia esimerkiksi eri toimialojen järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kautta sekä viraston verkkosivuilla olevan tiedon avulla.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2012 asettaman selvitysmiehen raportissa (TEM Raportteja 3/2013) käsiteltiin eri vaihtoehtoja kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnan uudelleenorganisoinniksi. Selvitysmies totesi raportissaan, että kuluttajapalveluiden valvonnan järjestäminen esimerkiksi pelastuslaitosten toiminnan yhteydessä tai työsuojeluvalvonnan yhteydessä ei käytännössä tullut vaihtoehtona kyseeseen asianomaisten sidosryhmien ja vastuuministeriöiden suhtautumisen vuoksi. Myös vaihtoehto, jossa valvonta valtiollistettaisiin vain osittain siten, että jotkut haastavimmat kuluttajapalvelukohteet siirtyisivät valtion keskusviranomaisen valvontaan, todettiin raportissa hankalaksi ratkaisuksi muun muassa sen vuoksi, että olisi vaikeaa löytää tarkoituksenmukainen tapa jakaa valvontakohteet. Selvitysmies päätyi esittämään, että valvonta säilytetään toistaiseksi nykyisellään ja seurataan tämänhetkisten ym-

päristöterveydenhuollon kehittämistoimien kuten suurempien valvontayksiköiden vaikutusta tilanteeseen. Nähtävissä ei kuitenkaan ole, että kuluneet vuodet olisivat tuoneet parannusta tilanteeseen. Kaiken kaikkiaan esimerkiksi kuntien kuluttajaturvallisuusvalvontaan käytetyt resurssit ovat raportointien mukaan entisestään pienentyneet. Näin ollen ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa nykyisellä mallilla, vaan ajankohta on oikea tehtävien siirrolle kunnista ja aluehallintovirastoista Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta ehdotetaan keskitettävän kunnista ja aluehallintovirastoista Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon, ja kuluttajaturvallisuuslakiin tehtäisiin siirron edellyttämät muutokset esimerkiksi valvontaviranomaisia, valvontasuunnitelmia ja tietojenkeruuta koskeviin säännöksiin.

Vuoden 2012 alusta saakka voimassa ollut, eräiden kuluttajapalveluita tarjoavien uusien toiminnanharjoittajien velvollisuus tehdä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle poistettaisiin sekä ilmoituksen ollessa uuden valvontatavan myötä vähemmän tarpeellinen kuin sitä säädettyä sekä sääntelyn keventämiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Lisäksi kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan tehtävän joitakin säädösteknisistä syistä tarpeellisia tarkistuksia.

Koska muutoksen myötä on tarkoitus irrottaa kuluttajaturvallisuusvalvonta ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta, terveydenhuoltolain ympäristöterveydenhuoltoa koskevasta 21 §:stä ehdotetaan poistettavan viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Kuntien ja aluehallintovirastojen kuluttajaturvallisuusvalvonta ehdotetaan keskitettäväksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesiin. Jatkossa Tukes hoitaisi kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnan koko maan osalta. Valvontaa varten tarvittaisiin Tukesiin riittävä määrä lisää resursseja.

Siirrettäviin tehtäviin nykyisin käytettävät resurssit

Edellä nykytilan kuvauksessa on selostettu, miten kunnissa nykyisellään kuluttajaturvallisuusvalvontaan käytettävistä henkilöresursseista on esitetty erilaisia arvioita. Työ ja elinkeinoministeriön ja Kuntaliiton käymissä neuvotteluissa on päädytty käyttämään VYHA-järjestelmän 7.5.2015 tuottaman luvun 33,6 henkilötyövuotta ja Tukesin tietojenkeruun tuottaman viime vuosien keskiarvoluvun 18,5 henkilötyövuotta välistä keskiarvoa 26 henkilötyövuotta.

Aluehallintovirastoissa puolestaan on käytetty kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviin viime vuosina noin kaksi henkilötyövuotta, vuosi vuodelta vähenevässä määrin.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesissa käytetään nykyisin noin yhden henkilötyövuoden verran alue- ja paikallishallinnon ohjaustehtäviin.

Resurssisiirrot

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston arvion mukaan tarvittaisiin 16 henkilötyövuoden resurssi, jotta kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta voitaisiin toteuttaa asianmukaisesti. Tällä nykyistä kunnissa tehtävää valvontaa selvästi pienemmällä henkilömäärällä on tarkoitus tehdä nykyistä tehokkaampaa ja vaikuttavuudeltaan parempaa valvontaa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on tarkoitus tehdä kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaa aiemmasta tarkastuslähtöisestä toiminnasta poiketen uudella tavalla, mistä johtuen valvonnassa syntyy henkilöstökulujen lisäksi jonkin verran enemmän muita kuluja kuin nykyisellään kunnissa tehtävissä valvonnassa.

Tarvittavista resursseista yhden henkilötyövuoden voidaan laskea olevan Tukesin sisäisesti siirrettävissä uudessa kuluttajapalveluiden valvonnassa käytettäväksi. Loput tarvittavista resursseista siirretään kuntien valtionosuusmomentilta ja aluehallintovirastojen momentilta nykyisin käytettäväksi arvioitujen henkilöresurssien mukaisesti.

Hallitus esittää Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osoitettavan resursseja seuraavasti: kuntien valtionosuusmomentilta 28.90.30 leikattaisiin 1 300 000 euroa ja aluehallintovirastojen momentilta 28.40.01 150 000 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenomomentille 32.40.05 siirrettäisiin uusien resurssien edellyttämät 1 425 000 euroa. Ottaen huomioon nykyinen kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaan käytetty resurssien kokonaismäärä, siirrosta syntyisi 25 000 euron eli noin 1,6 % säästö valtiolle. Siirto aiheuttaisi vaikutuksia vuoden 2016 budjettiin ja valtiontalouden kehyksiin. Kuntien valtionosuusmomentilta siirrettävässä summassa on huomioitu valvontatehtävän poistumisen myötä poistuva, valvonnasta muilta tahoilta kuin kunnilta perittävistä maksuista koostuva tulo kunnille, noin 108 000 euroa sekä jonkin verran valvonnassa tehtävistä matkoista syntyneistä kustannuksista, mutta ei muita kuluja kuten kiinteistökuja, palvelujen ostoja tai tarvikkeita. Kuntaliiton arvion mukaan esim. suoria toimitilojen vapautumisia ei siirron myötä synny.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt asiassa neuvotteluja Suomen Kuntaliiton kanssa, ja siirrettäväksi esitetty resurssi vastaa neuvotteluissa saavutettua yhteistä näkemystä.

Lakimuutoksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 toukokuuta 2016, jotta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on mahdollisuus valmistautua uuden valvonnan käynnistämiseen esimerkiksi tarvittavan henkilöstön osalta. Näin ollen mainitut resurssisiirrot tulisivat vuoden 2016 osalta kyseeseen tätä vastaavasti 2/3 vastaavalta osin.

Valtiovarainministeriön Keskus- ja aluehallinnon virastoselvitys –hankkeessa (nk. VIRSU-hanke) katsottiin, että eräiden kuntien tehtävien valtiollistamista tulisi selvittää, ja että tavoitteellisesti uudelleenjärjestelyjen kautta haettaisiin 1/3 säästöjä kyseisissä tehtävissä. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta kyse on kuitenkin kokonaisuuden kannalta erittäin pienestä tehtävästä, josta on vaikea edelleen vähentää ja näin saavuttaa mainitun suuruista säästöä rahamääräisesti tarkasteltuna. Henkilötyövuosina tarkasteltuna merkittävää säästöä kuitenkin syntyy. Jos nykyisellään kuluttajapalveluiden turvallisuusvalvontaan käytetään koko maassa yhteensä noin 29 henkilötyövuotta, jatkossa valvontaan on tarkoitus käyttää 16 henkilötyövuotta eli vain 55 % aiemmasta. Tarkoitus on tehdä huomattavasti pienemmällä henkilöstöllä vaikuttavuudeltaan nykyistä parempaa valvontaa. Valtiovarainministeriö on lisäksi todennut VIRSU-hankkeen valtiollisen ja kunnallisen aluehallinnon ja kuntien työnjakoa selvittävän alatyöryhmän muistion mukaan kuluttajaturvallisuusvalvonnan mahdolliseen valtiollistamiseen liittyen, että tehtävän valtiollistaminen voisi ainakin alkuvaiheessa johtaa palkkojen harmonisoinnista johtuen kustannusten kasvuun. Tässä esityksessä ehdotettu resurssisiirto Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ei johtaisi kustannusten kasvuun, vaan siirto tuottaisi nykyisiin kokonaiskustannuksiin nähden valtiolle 1,6 % säästön. Vaikka siirrosta ei saavutetaakaan

VIRSU-hankkeessa tavoitellun suuruista säästöä, siirto on valvonnan vaikuttavuuden parantumisen ja toisaalta pienen säästön synnyttävänä perusteltu.

Valvonnasta perittävien maksujen osalta siirto merkitsee pienen maksutulokertymän osalta muutosta nykyiseen tilanteeseen nähden. Nykyisin kunnat ovat perineet noin 216 000 euron verran valvontamaksuja, joista ilmeisesti noin puolet on kunnan sisäisiä maksuja eli kunnalta itseltään palvelun tarjoajana perittyjä maksuja. Jatkossa valvonnan olisi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemänä tarkoituksenmukaista olla lähtökohtaisesti maksutonta kuten pääsääntöisesti muukin viraston tekemä, vastaavalla periaatteella toteuttama valvonta. Tämä merkitsisi lainsäädännön velvoittamille toiminnanharjoittajille taloudellisen taakan kevenemistä. Kuitenkin jatkossakin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittamassa valvonnassa maksullista olisi ns. jälkivalvonta eli jonkin kuluttajaturvallisuuslain hallinnollisia pakkokeinoja koskevassa 6 luvussa tarkoitettua päätöksen noudattamista koskeva tarkastus.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Muutoksella poistetaan kunnista ja aluehallintovirastoista kuluttajaturvallisuuslain mukaiset valvontatehtävät. Kuntien valtionosuusmomenttia tarkistetaan poistuvan osuuden mukaisesti. Tällä on laskennallisesti vaikutusta ympäristöterveydenhuollon yksiköihin, mutta valvontatehtävien jakautuessa pääsääntöisesti hyvin suurelle joukolle henkilöitä muutoksella ei odoteta olevan suoria henkilöstövaikutuksia kunnissa tai aluehallintovirastoissa. Oletettavaa on, että muutoksen vaikutukset ovat suhteellisen helposti sopeutettavissa määräaikaisten päättyminen ja eläköitymistä myötä. Tilakustannusten osalta sopeutuminen tapahtuu jonkin verran hitaammin

Muutoksessa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tulee uusi tehtäväalue, kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta. Muutos edellyttää valvonnan organisoimista Tukesissa tarkoituksenmukaisella tavalla. Henkilöstön osalta on syytä huomioida uuden, nykyaikaisen kuluttajaturvallisuusvalvonnan kannalta tarpeellinen osaaminen kuten turvallisuusjohtamisjärjestelmien tuntemus ja riskienhallinta. Tukesin tulee laatia valvontaa koskeva valvontasuunnitelma, jossa on huomioitu toiminnan eri osa-alueet ja niiden vaikuttavuus. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on alustavasti suunnitellut valvonnan sijoittamisen sen Helsingin ja Rovaniemen toimipisteisiin. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan toiminnan sijoittaminen Helsinkiin mahdollistaa parhaat edellytykset toimia uuden valvontatavan toteuttamisen kannalta esimerkiksi eri alojen kattojärjestöjen ja vastaavien merkittävien sidosryhmien kanssa. Pohjois-Suomen palvelurakenteen, tarkastajien matkakustannusten ja suurten ajoittaisten turistimäärien vuoksi joidenkin asiantuntijoiden sijoittaminen Rovaniemen toimipisteeseen olisi kuitenkin perusteltua. Viraston arvioissa on otettu huomioon VIRSU-hankkeen alatyöryhmässä esiin tuotu alueellisuuden ja paikallisuuden huomioimisen merkitys tehtävien siirtämisestä mietittäessä.

Kuntien kannalta on huomattava, että niiden rooli kuluttajaturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta muuttuu siten, että jatkossa ne ovat sekä valvontaviranomaisten että toiminnanharjoittajien sijasta pelkästään toiminnanharjoittajia eli lainsäädännön velvoittamia vastuutahoja. Tältä osin tilanne ei muutu, vaan kunnat ovat nykyäänkin lain tarkoittamia vastuutahoja, mutta jatkossa ne eivät enää ole valvontaviranomaisia.

Kuntien ja aluehallintovirastojen valvontatehtävän poistumisen myötä Tukesilta poistuu näiden ohjaustehtävä, jonka myötä varsinaisen ohjauksen lisäksi tarve muun muassa tietojenkeruuseen kunnista ja aluehallintovirastoista sekä näiden kouluttamiseen poistuu. Nykyisellään Tukesissa on osoitettu yhden henkilötyövuoden verran henkilöresursseja alue- ja paikallishallinnon ohjaukseen. Jatkossa mainittu resurssi voidaan käyttää itse valvontaan eri muotoineen. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan tullessa irrotetuksi ympäristöterveydenhuollon kokonaisuus-

desta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä vastuuministeriönä toimivan työ- ja elinkeinoministeriön osalta on nähtävissä jonkin verran vähenemistä siinä yhteistyössä, jota käydään muiden ympäristöterveydenhuollon keskushallinnon viranomaisten ja ministeriöiden kesken. Tämä yhteistyö on nykyisessä valvontajärjestelmässä vienyt suhteettoman paljon resursseja kunnissa tehtävään valvontaan nähden.

Edelleen valvonnan irroitautuessa ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ei jatkossa olisi tarpeen osallistua YHTI-tietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen, mikä on vienyt vuosittain jonkin verran resursseja.

Nykyisellään kunnissa on ympäristöterveydenhuollon piirissä tehty jossain määrin niin sanottuja yhteistarkastuksia. Tällöin esimerkiksi terveystarkastaja on voinut tehdä kohteeseen sekä kuluttajaturvallisuuslain että terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset samalla kertaa. Näin on saatu synergiaetua sekä valvontaviranomaisten että valvonnan kohteiden kannalta. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan tullessa irrotetuksi ympäristöterveydenhuollosta ja siirtyessä Tukesiin aivan samanlaiset yhteistarkastukset eivät olisi enää mahdollisia. Sen sijaan jatkossakin on mahdollista tehdä eri viranomaisten kesken eri tavoin yhteistyötä. Jatkossa Tukesin olisi mahdollista ja kenties usein hyödyllistäkin tehdä nykyisten yhteistarkastusten tyyppistä yhteistyötä esimerkiksi pelastusviranomaisen tai poliisin kanssa. Jos se arvioidaan tapauskohtaisesti perustelluksi, Tukes voisi tehdä yhteistarkastuksia myös kunnan ympäristöterveydenhuollon viranomaisten kuten terveydensuojelutarkastajan kanssa.

Kuluttajaturvallisuusvalvonta on ollut pieni osa ympäristöterveydenhuoltoa. Edellä todettujen näkökohtien lisäksi ei kuluttajaturvallisuusvalvonnan irrottamisessa ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta ole nähtävissä juurikaan kielteisiä vaikutuksia.

Mikäli muiden ympäristöterveydenhuollon lakien perustella tehtävän valvonnan yhteydessä havaitaan kuluttajaturvallisuuteen liittyviä riskejä, niistä voidaan ja tulee ilmoittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle samaan tapaan kuin muillekin viranomaisille niiden toimialaan kuuluvien epäkohtien havaitsemisen yhteydessä.

4.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan ympäristövaikutuksia.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kuluttajaturvallisuuteen

Esityksellä arvioidaan olevan myönteistä vaikutusta kuluttajille tarjottavien palveluiden turvallisuuden valvonnan kehittymisen ja tehostumisen myötä. Nykyinen kuluttajaturvallisuusvalvonta kunnissa ei toimi riittävän hyvin eikä perinteinen tarkastuslähtöinen tapa tehdä valvontaa ole tarkoituksenmukainen tapa toteuttaa valvontaa. Valvontakohteita on kymmeniä tuhansia, eikä ole tavoitteellista yrittää tarkastaa niitä kaikkia tai edes valtaosaa. Valvonnan tulee kehittyä kohti toimijoiden omavalvonnan tarkastelua sekä painottaa turvallisuusjohtamisjärjestelmiä ja riskienhallintaa. Tarkoitus on, että jatkossa valvonnan tosiasiallinen vaikutavuus olisi nykyistä parempi, millä olisi myönteinen vaikutus kuluttajapalveluiden turvallisuuteen. Lisäksi muutoksen myötä tuleva valvonnan yhdenmukaistuminen eri puolilla maata on arvioitavissa myönteiseksi vaikutukseksi toimialalla. Viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistuminen voidaan katsoa myös perustuslain 6 § tarkoitetun yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Yritysvaikutukset

Myös yritysten tai toiminnanharjoittajien kannalta tarkasteltuna muutoksella olisi myönteisiä vaikutuksia. Uudella valvonnan toteuttamistavalla on tarkoitus vaikuttaa aiempaa paremmin toiminnanharjoittajien turvallisuuskulttuuriin, mikä on nähtävissä muun muassa kilpailuetuna toiminnanharjoittajille. Voimassa olevan lain ilmoitusvelvollisuuden poistamisella on yritysten hallinnollista taakkaa pienentävä vaikutus. Vuoden 2012 alusta toimintansa aloittaneiden palveluntarjoajien ilmoitusvelvollisuus on tosin tietävästi jäänyt mittasuhteiltaan vaatimattomaksi esimerkiksi Helsingin kaupungin kuluttajaturvallisuusvalvonnan ottaessa vastaan noin 30 ilmoitusta vuodessa.

Ehdotettu muutos myös vähentäisi yrityksiin ja muihin palveluiden tarjoajiin kohdistuvaa ta- loudellista rasitetta siinä muodossa, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemänä valvonta tulee olemaan budjettirahoitteista ja lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajille maksutonta, kun taas nykyisin kuntien tekemä valvonta on muuta ympäristöterveydenhuoltoa vastaavasti lähtökohtaisesti maksullista. Tukesin tietojenkeruun mukaan valvontamaksuja kerättiin vuonna 2013 koko maassa yhteensä noin 216 600 €, josta arviolta noin puolet on kuntien ollessa myös lain tarkoittamia toiminnanharjoittajia ollut kuntien sisäistä maksuliikennettä loppujen maksujen ollessa kohdistunut muihin toiminnanharjoittajiin eli pääosin yrityksiin. Kunnat ovat määrittäneet itse säännöllistä valvontaa koskevat maksutaksat. Joissain kunnissa on määritelty tietyille kohdetyypeille kiinteät tarkastusmaksut ja toisissa kunnissa tarkastusmaksu on muodostunut käytetyn ajan perusteella. Joissain kunnissa maksut ovat määrättyneet näiden perusteiden yhdistelmällä. Esimerkiksi Helsingissä uimahallin tai sisäleikkipuiston tarkastuksen maksu on ollut noin 300 euroa. Kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnan on perusteltua olla Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittamana budjettirahoitteista ja lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajille maksutonta, vastaavasti kuin muillakin viraston toimialoilla, joilla valvontaa tehdään ns. pistokokeenomaisesti eli vain joihinkin harvoihin toimijoihin kunakin vuonna kohdistuen. Valvonnan toteutustavan muuttuessa lisäksi nykyisestä kohti laajemman sisältöistä tarkastamista ja toiminnan kuten turvallisuusjohtamisjärjestelmän arviointia on odotettavissa, että tämän myötä ja muun muassa nousevien matkakulujen vuoksi valvonnasta perittävät maksut muodostuisivat nykyistä selvästi korkeammiksi. Tämä ja valvonnan pistokokeenomaisen luonne huomioiden on tarpeen välttää tällaista toiminnanharjoittajien kannalta epätasa- puolista ja melko huonosti ennakoitavissa olevaa maksujen kohdentumista.

Kuitenkin on valvonnallisista syistä tarpeen, että jatkossakin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi mahdollista periä maksu niin sanotusta jälkivalvonnasta eli tilanteissa, joissa toiminnanharjoittajaan on jouduttu kohdistamaan tiettyjä valvontatoimenpiteitä tai velvoitteita ja myöhemmin on tarpeen seurata näiden toteutumista. Vastaava sääntely sisältyy nykyisellään kuntien tekemän valvonnan osalta voimassa olevan lain 32 § 1 momenttiin. Vaikka oletettavaa on, että tästä jälkivalvonnasta perittävät maksut ovat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston osalta jonkin verran korkeammat kuin kunnan, sääntely on perusteltua muun muassa sen takia, että tämä osaltaan kannustaa toiminnanharjoittajia noudattamaan lakia ja tarjoamaan vain turvallisia palveluita, joiden osalta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ei ole tarpeen kohdistaa palvelun tarjoajaan velvoittavia päätöksiä.

Keskitettäessä kuluttajapalveluiden valvonta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on odotettavissa, että valvontaa suorittavan henkilöstön ammattitaito ja osaaminen kehittyy ja valvonnasta tulee kuluttajaturvallisuuteen erikoistumisen myötä ammattitaitoisempaa. Tällä kehityksellä tulee olemaan myönteinen vaikutus lain velvoittamien toiminnanharjoittajien kannalta, kun valvonnasta on saatavissa nykyistä enemmän lisäarvoa myös valvonnan kohteille.

Esityksen yritysvaikutuksista on pyydetty lausunto työ- ja elinkeinoministeriön työelämä- ja markkinaosaston Sääntelyn kehittäminen –ryhmästä. Saadun lausunnon mukaan esityksen vaikutusten voidaan katsoa olevan yritysten kannalta positiiviset. Lausunnon mukaan esityk-

sen yritysvaikutukset on arvioitu riittävällä tasolla. Lausunnossa todetaan, että ehdotuksessa keskeistä on valvonnan keskittäminen kunnilta keskusvirastolle, joten esitys ei suurelta osin muuta yritysten vastuita tai velvoitteita. Lausunnossa todetaan, että vaikutusarvion informatiivisuutta voisivat lisätä eräät esimerkinomaiset tiedot nykyisestä valvontatavasta ja erityisesti yrityksiin kohdistuneista valvontamaksuista. Esitystä on jatkovalmistelussa täydennetty näiden tietojen osalta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Kuluttajapalveluiden valvonnan uudelleenorganisointia on selvitetty useiden vuosien ajan, ja asiasta on vallinnut relevanttien eri tahojen kesken paljolti yksimielisyys.

Kuntien valtionosuusmomentilta siirrettävän resurssin osalta työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt neuvotteluja Suomen Kuntaliiton kanssa, ja esitys on näissä neuvotteluissa saavutetun yhteisen näkemyksen kanssa yhteneväinen.

Asia on käsitelty kuntalain (410/2015) 11 §:ssä edellytetyllä tavalla valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa (Kuthanek) 8.9.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluvastuulle kuuluvan terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisen osalta sosiaali- ja terveysministeriöltä on pyydetty esittelylupa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot yhteensä 78 taholta. Lausuntoa pyydettiin eri ministeriöiltä, keskushallinnon, aluehallinnon ja paikallishallinnon viranomaisilta, aihepiiriin liittyviltä eri järjestöiltä sekä kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnalta. Lausuntopyyntö oli nähtävillä työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilla. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kuluttajaturvallisuusvalvonnan ekstranetissä ja tieto asiasta toimitettiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimesta sähköpostitse kuntiin ja aluehallintovirastoihin. Lausunnon antoi noin 60 tahoja.

Lausunnoissa suhtauduttiin esitykseen ministeriöiden, keskusvirastojen ja järjestöjen taholta yleisesti ottaen joko myönteisesti tai neutraalisti. Aluehallinnon viranomaisten näkemykset jakautuivat osan aluehallintovirastoista kannattaessa siirtoa ja osan vastustaessa sitä. Valtaosassa kuntien valvontayksiköistä tai kuntien valvontaviranomaisten edustajilta tulleista lausunnoista pidettiin parempana säilyttää tehtävänjako nykyisellään. Osassa muun muassa näistä lausunnoista myös katsottiin esitysluonnoksessa luonnehditun liian vaatimattomasti kuluttajaturvallisuusvalvonnan nykytilaa kunnissa. Eräät suurten kaupunkien valvontayksiköt olivat kuitenkin ehdotetun muutoksen kannalla.

Lausunnon antaneet elinkeinoelämää edustavat järjestöt olivat yksimielisesti ehdotetun muutoksen kannalla sekä valvonnan valtiollistamisen että ilmoitusvelvollisuuden poistamisen osalta.

Osa lausunnonantajista katsoi, että kuluttajaturvallisuusvalvonnan ollessa nykyisellään osa ympäristöterveydenhuoltoa olisi perusteltua odottaa, kunnes koko ympäristöterveydenhuollon osalta harkitaan valvonnan uudelleenorganisointia. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta asiaa on kuitenkin selvitetty jo useita vuosia, ja asiassa katsotaan tarkoituksenmukaiseksi edetä.

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2012 asettama selvitysmies katsoi raportissaan, että ellei valvonnassa tapahdu myönteistä kehitystä, valvonta tulisi valtiollistaa.

6 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Siirrettäessä kuntien valvontatehtävät kokonaisuudessaan Tukesille jää kuntien peruspalveluiden valtionosuuksista annetun lain (1704/2009) 1 § 1 momentin 25-kohdan maininta kuluttajaturvallisuuslaista tarpeettomaksi. Työ- ja elinkeinoministeriön saaman tiedon mukaan valtiovarainministeriössä valmistellaan muitakin muutoksia mainittuun lakiin vuoden 2016 talousarvioesitykseen liittyen, ja viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin voidaan poistaa näiden kanssa samassa yhteydessä.

Tässä esityksessä ehdotettujen muutosten myötä on tarpeen muuttaa myös eräitä alemmanasteisia säädöksiä. Ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen liittyvistä kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (665/2006) sekä ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista annetusta valtioneuvoston asetuksesta (78/2011) on tarpeen poistaa viittaukset kuluttajaturvallisuuteen. Koska tämä esitys käsitellään valtion 2016 talousarvioehdotukseen liittyvänä esityksenä, tarvittavat muutokset mainittuihin valtioneuvoston asetuksiin valmistellaan erikseen heti tämän esityksen tultua hyväksytyksi. Myös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista annettua työ- ja elinkeinoministeriön asetusta (636/2013) on valvontatehtävän siirron myötä tarpeen tarkistaa siltä osin kuin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemässä valvonnassa eräissä tilanteissa muodostuu toiminnanharjoittajilta perittäviä maksuja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Kuluttajaturvallisuuslaki

1 luku Yleiset säännökset

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 7 kohdan valvontaviranomaisen määritelmä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana. Valvontaviranomaisista säädetään lain 13 ja 14 §:ssä.

6 §. Ilmoitusvelvollisuus. Säännös ehdotetaan kumottavaksi edellä yleisperusteluissa esitetyistä syistä. Ilmoitusvelvollisuus on ollut voimassa vuoden 2012 alusta lukien. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen mukaan vuonna 2014 koko maassa tehtiin kyseisiä ilmoituksia yhteensä 271 kappaletta. Vuosilta 2012 ja 2013 tietoa ei ole saatavilla, mutta lukumäärä on oletettavasti samaa suuruusluokkaa vuoden 2014 määrän kanssa. Ilmoitusvelvollisuuden oli tarkoitus lisätä valvontaviranomaisten tietoa niiden alueella palveluja tarjoavista toiminnanharjoittajista, mahdollistaa ilmoituksen käsittelyn myötä toiminnanharjoittajan ohjeistaminen tai valvonnan kohdentaminen toiminnanharjoittajaan sekä korjata puutteelliseksi koettu tilanne, jossa kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö oli ainoa ympäristöterveydenhuollon toimialoista, joka ei edellyttänyt lupaa tai ilmoitusta toiminnan aloittamisesta. Ilmoitusmenettely säädettiin kevyeksi siten, ettei toiminnanharjoittajan tarvitse odottaa valvontaviranomaisen reagointia ilmoitukseen, vaan toiminnan voi aloittaa, kun ilmoitus on tehty. Lakimuutoksen jälkeen on kuitenkin havaittu, että ilmoitusvelvollisuuden vaikutus on ollut alun perin tarkoitettua vaatimattomampi. Ilmoitusvelvollisuus on koskenut vain lakimuutoksen jälkeen toimintansa aloittaneita toiminnanharjoittajia, mikä on tarkoittanut, että valtaosa kyseisiä palveluja tarjoavista toiminnanharjoittajista on jäänyt ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Ilmoituksia on vuonna 2014 tehty laskennallisesti vain muutamia jokaista valvontayksikköä kohden.

Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa on asetettu hallituskauden tavoitteiksi muun muassa helpottaa yritystoimintaa purkamalla sääntelyä ja keventämällä hallinnollista taakkaa. Ilmoitusvelvollisuuden poistamisella vaikutetaan keventävästi myös valvontaviranomaiselle koituvaa hallinnolliseen rasitteeseen. On lisäksi arvioitavissa, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemässä, uudentyypisessä valvonnassa toiminnanharjoittajien toiminnastaan tekemillä ilmoituksilla ei olisi vastaavaa hyötyä kuin nykyistä velvollisuutta säädettäessä ennakointiin, kun kuluttajapalveluiden valvonnasta vastasivat kuntien valvontaviranomaiset. Näistä syistä ja koska nykyisellä ilmoitusvelvollisuudella ei ole havaittu olevan merkittävää myönteistä vaikutusta, ehdotetaan ilmoitusvelvollisuutta koskeva pykälä kumottavan.

7 §. Turvallisuusasiakirja. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavan säädösteknisistä syistä 6 §:n kumoamisen myötä. Voimassa olevassa laissa säädetään eräitä merkittäviä riskejä sisältäviä palveluita tarjoavien toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuuden lisäksi velvollisuudesta laatia toimintaa koskeva turvallisuusasiakirja, jossa on kuvattu toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen. Ilmoitusvelvollisuuden poistamisesta huolimatta turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuus on tarpeen säilyttää. Turvallisuusasiakirjan laatiminen on hallinnollisesti kevyt menettely toiminnanharjoittajalle, sillä sitä ei tarvitse hyväksyttää valvontaviranomaisella tai edes toimittaa viranomaiselle, ellei tämä sitä pyydä. Turvallisuusasiakirjan laatimisella on kuitenkin suuri myönteinen vaikutus palvelun tarjoajan turvallisuusjohtamisessa ja riskienhallinnassa.

Voimassa olevassa laissa turvallisuusasiakirjaa koskevassa 7 §:ssä viitataan kyseeseen tulevien palvelutyypien osalta ilmoitusvelvollisuutta koskevaan 6 §:ään, jossa on luettelo palve-

luista. Näin ollen 6 §:n tullessa kumotuksi on tarpeen ottaa turvallisuusasiakirjan laatimisveloitteen vuoksi vastaava luettelo 7 §:ään.

Säännöksen uuden 1 momentin sanamuodon muuttumisen vuoksi maininta siitä, että turvallisuusasiakirjassa tai riskejä koskevassa suunnitelmassa on otettava huomioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus, ehdotetaan siirrettävän 4 momenttiin, jossa nykyisellään on vaatimus turvallisuusasiakirjan ajan tasalla pitämisestä.

Ehdotetut säädösteknisistä syistä johtuvat muutokset turvallisuusasiakirjan laatimista koskevaan 7 §:ään eivät sisällä asiallista muutosta sääntelyyn. Kuten nykyäänkin, myös jatkossa voidaan turvallisuusasiakirjan tiedot koota myös muun lain nojalla laadittavaan pelastus- tai vastaavaan suunnitelmaan. Tämä on usein tarkoituksenmukaistakin, eikä erillistä kuluttajaturvallisuuslain mukaista turvallisuusasiakirjaa siis tällöin tarvitse laatia. Lisäksi kuten nykyäänkin, monenlaisia palveluita tarjoava tai samaa palvelua eri paikoissa tarjoava toiminnanharjoittaja voi laatia palveluille yhteisen turvallisuusasiakirjan, jossa tarpeen mukaan esitetään palvelun erityispiirteet.

8 §. *Vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ilmoittaminen.* Pykälässä säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta valvontaviranomaiselle. Voimassa olevan lain mukaan ilmoitus on tehtävä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle silloin, kun kyseessä on vaarallinen kulutustavara tai kuluttajapalvelussa käytettävä tavara, ja kunnan valvontaviranomaiselle, kun kyseessä on vaarallinen kuluttajapalvelu. Pykälän 1 ja 3 momentteja ehdotetaan muutettavan siten, että valvontaviranomaisen sijasta vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ilmoitettaisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Lisäksi pykälästä poistettaisiin esimerkkiluettelo toimenpiteistä, joihin toiminnanharjoittaja on voinut ryhtyä vaaran takia. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi toiminnan keskeyttäminen taikka vaarallisen tavaran jakelun keskeyttäminen tai markkinoilta poistaminen. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi valvontaviranomaisiin tehtävän muutoksen johdosta.

14 §. *Tulli.* Pykälä ehdotetaan muutettavan Tullin nimeä koskevan sekä pienten kielellisten tarkistusten osalta.

15 §. *Alueellinen kuluttajaturvallisuusvalvonta.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska aluehallintovirastoilta poistetaan lain tarkoittama valvontatehtävä.

16 §. *Kunnan kuluttajaturvallisuusvalvonta.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska kunnilta poistetaan lain tarkoittama valvontatehtävä.

17 §. *Kiireelliset toimet.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska se on koskenut kuntien kuluttajaturvallisuusvalvonnassa eteen tulevia, kiireellisiä tilanteita ja kunnilta ehdotetaan poistettavan kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtävät. Jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvoessa myös kuluttajapalveluiden turvallisuutta ei ole tarvetta vastaavasti säätää kiireellisistä tilanteista.

20 §. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelma.* Pykälä ehdotetaan muutettavan sen johdosta, että Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta poistuu lakimuutoksen myötä kuntien ja aluehallintovirastojen ohjaustehtävä ja kuluttajaturvallisuusvalvonta ei ole enää osa ympäristöterveydenhuoltoa. Samalla kun Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta poistuu velvollisuus laatia ympäristöterveydenhuollon laeissa tarkoitettu valtakunnallinen valvontaohjelma, on tarpeen säätää Turvallisuus- ja kemikaaliviraston velvollisuudesta suunnitella laissa tarkoitettu valvontansa sekä kulutustavaroiden että kuluttajapalveluiden valvonnan osalta. Pykälän mukaan Tur-

vallisuus- ja kemikaaliviraston tulee laatia valvontaansa koskeva valvontasuunnitelma siten, että siinä huomioidaan riskinarviointi sekä valvonnan toteuttamisen eri muodot siten, että valvonta on vaikuttavuudeltaan mahdollisimman kattavaa. Tarkoitus on kehittää kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaa nykyaikaisempaan suuntaan, pääsääntönä siirtyminen pois yksittäisiin kohteisiin ja erityisesti yksittäisiin laitteisiin ja teknisiin yksityiskohtiin painottuvasta tarkastamisesta kohti kokonaisvaltaisempaa turvallisuusjohtamisjärjestelmän tarkastelua. Perinteisen, tarkastuspainotteisen valvonnan lisäksi myös muut vaikuttamisen keinot voivat tulla kyseeseen huomioiden kuitenkin, että kyseessä on viranomaisvalvonta ja esimerkiksi viranomaisen velvollisuus lähtökohtaisesti käsitellä sille tehdyt ilmoitukset mahdollisista lainvastaisuuksista.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemän kulutustavaroiden markkinavalvonnan osalta valvonnan suunnittelusta on soveltuvin osin säädetty myös tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 18 artiklan 5 kohdassa.

Koska valvonnan tehtävien hoidosta ja tärkeysjärjestyksestä on säädetty myös 19 §:ssä, valvontasuunnitelmaa koskevassa pykälässä viitattaisiin myös tähän säännökseen.

Pykälän asetuksenantovaltuussäännös on alun perin koskenut ympäristöterveydenhuollon toimialoille yhteisiä alemmanasteisia säädöksiä, kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annettua valtioneuvoston asetusta (665/2006) ja ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista annetusta valtioneuvoston asetusta (78/2011). Säädetessä uudesta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelmasta on tarpeen liittää tähän yhteyteen asetuksenantovaltuus mahdollisesti tarvittavan tarkemman sääntelyn vuoksi. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettävän valvontasuunnitelmaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

Pykälän ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen liittyvä 3 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

21 §. *Aluehallintoviraston suunnitelma.* Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

22 §. *Kunnan valvontasuunnitelma.* Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

23 §. *Tullin valvontasuunnitelma.* Pykälä ehdotetaan muutettavan Tullin nimeä koskevan tarkistuksen osalta. Lisäksi pykälän viittausta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontaohjelmaan ehdotetaan tarkistettavan siten, että siinä viitattaisiin muutetun 20 §:n mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelmaan. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että suunnitelma on tarkistettava vuosittain. Tämä on johdonmukaista ottaen huomioon, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja Tullin valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon tämä valvontasuunnitelma.

24 §. *Erityistilanteisiin varautuminen.* Pykälän 2 momentti koskee kuntien erityistilanteisiin varautumista, ja se ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

26 §. *Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus.* Pykälä koskee kuntien ja aluehallintovirastojen velvollisuutta toimittaa tietoja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

31 §. *Kuluttajaturvallisuusvalvontaa suorittavien viranhaltijoiden pätevyys.* Pykälä koskee kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä hoitavien kunnallisten viranhaltijoiden pätevyyttä. Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

32 §. *Kunnan valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut.* Pykälä koskee kunnan kuluttajaturvallisuusvalvonnassa perittäviä maksuja, ympäristönsuojelulain (527/2014) 17 luvussa tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen noudattamisen valvonnasta perittäviä maksuja sekä valtion velvollisuutta korvata kunnille niille aiheutuneita kuluja tilanteissa, joissa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on ohjannut sille kuuluvia tehtäviä kuntien toimeenpantavaksi. Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

Kumottavassa 2 momentissa viitataan ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun valvontaan. Ympäristönsuojelulain 24 §:ssä viitataan yleisesti kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettuihin valvontaviranomaisiin eikä erityisesti kunnan kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisiin. Näin ollen kunnilta poistuva kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtävä ei vaikuta ympäristönsuojelulakiin. Valvonnasta perittävien maksujen osalta jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemään valvontaan sovelletaan ympäristönsuojelulain 205 § mukaisesti valtion maksuperustelakia. Käytännössä valvonta on ollut äärimmäisen vähäistä.

33 §. *Valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin ensinnäkin nykyistä 33 §:ää vastaavasti valtion suoritteista perittävistä maksusta viittaamalla valtion maksuperustelakiin. Lisäksi säädettäisiin voimassa olevan lain 32 § 1 momenttia vastaavasti Turvallisuus- ja kemikaaliviraston niin sanotun jälkivalvonnan maksullisuudesta. Kyseessä on ympäristöterveydenhuollon valvonnassa yleinen sääntely, jonka tarkoituksena on osaltaan kannustaa toiminnanharjoittajia noudattamaan lakia. Myös uudessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemässä kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnassa olisi valvonnallisesti perusteltua periä jälkivalvonnasta maksu. Pykälän mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto perisi toiminnanharjoittajalta maksun 34—42 ja 44 §:n nojalla annetun päätöksen noudattamista koskevasta tarkastuksesta. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston perimän maksun suuruus määritettäisiin muiden Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisten suoritteiden tapaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetussa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa. Ehdotettuun uuteen 33 §:ään ei olisi tarpeen ottaa nykyisiä 33 § 2 ja 3 momenttien lähinnä informatiivisia viittauksia maksun ulosottokelpoisuudesta ja viivästyneen maksun perimisestä.

34 §. *Korjaus- ja oikaisumääräys.* Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavan viittaus kumottavaan, ilmoitusvelvollisuutta koskevaan 6 §:ään. Näin ollen 2 momentissa säädettäisiin vain määräyksestä tilanteesta, jossa 7 §:ssä tarkoitetun turvallisuusasiakirjan laatimista koskeva velvollisuus on laiminlyöty.

35 §. *Väliaikainen kieltö.* Pykälän kunnan valvontaviranomaisten ja aluehallintovirastojen toimenpiteitä koskeva 2 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

37 §. *Toiminnan keskeyttäminen.* Pykälän kunnan valvontaviranomaisten ja aluehallintovirastojen toimenpiteitä koskeva 3 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

38 §. *Toimenpiteen teettäminen.* Pykälän kunnan valvontaviranomaisten ja aluehallintovirastojen toimenpiteitä koskeva 2 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

39 §. *Maastaviennin kieltäminen.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan tarkistettavan yhdenmukaisuuden ja selkeyden vuoksi niin, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä tulliviranomaisen sijasta viitataan valvontaviranomaiseen.

40 §. Hävittämismääräys. Pykälää ehdotetaan tarkistettavan yhdenmukaisuuden ja selkeyden vuoksi niin, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä tulliviranomaisen sijasta viitataan valvontaviranomaiseen.

48 §. Muutoksenhaku. Pykälä ehdotetaan muutettavan tehtävien siirrosta johtuen poistamalla siitä viittaukset kunnissa ja aluehallintovirastoissa tehtäviä päätöstä koskeviin pykäliin. Pykälän 1 momentissa on viitattu kunnissa tehtäviä kiireellisiä toimia koskevaan 17 §:ään, väliaikaista kieltoa koskevaan 35 §:ään, toiminnan keskeyttämistä koskevaan 37 §:ään ja toimenpiteen teettämistä koskevaan 38 §:ään. Säännöksen mukaan näiden pykälien nojalla annettuihin päätöksiin ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Kiireellisiä toimia kunnissa koskeva 17 § ehdotetaan kumottavaksi, ja tämän myötä myös muutoksenhakusäännöksen viittaus siihen on syytä poistaa. Toiminnan keskeyttämistä ja toimenpiteen teettämistä koskevista 37 ja 38 §:stä ehdotetaan kumottavan kuntien ja aluehallintovirastojen päätöksiä koskevat momentit, joissa on säädetty näiden päätösten saattamisesta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ratkaistavaksi. Tältä osin myös 48 § 1 momentin viittaus näihin pykäliin jää tarpeettomaksi. Näin ollen jatkossa valvontaviranomaisen toiminnan keskeyttämistä tai toimenpiteen teettämistä koskevasta päätöksestä valitetaan tavanomaiseen tapaan hallintolainkäyttölain mukaan.

Väliaikaista kieltoa koskevan päätöksen osalta sen sijaan on perusteltua säilyttää 48 § 1 momentin säännös siitä, ettei väliaikaista kieltoa koskevaan päätökseen saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Väliaikainen kiello on 35 §:ssä säädettyllä tavalla voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan.

Pykälän kunnan valvontaviranomaisten ja aluehallintovirastojen päätöksiä koskevien 2, 3 ja 4 momenttien sääntely ehdotetaan kumottavan tarpeettomana. Nykyistä 5 momenttia vastaava säännös ehdotetaan otettavan uudeksi 2 momentiksi pienin kielellisin tarkistuksin.

51 §. Valtionapusäännös. Pykälä ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

53 §. Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavan maininta ympäristöterveydenhuoltoa käsittelevistä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016. Lisäksi ehdotetaan säädettävän, että ennen lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Näin ollen kuntien kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisten käsiteltävänä olevat asiat käsiteltäisiin kunnissa loppuun muutoksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Aluehallintovirastoissa ei tiettävästi ole käsitellyssä kuluttajaturvallisuusvalvonnan valvontatapauksia.

1.2 Laki terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

21 §. Ympäristöterveydenhuolto. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavan viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin, koska kunnilta ja aluehallintovirastoilta poistuvat kuluttajaturvallisuuden valvontatehtävät ja kuluttajaturvallisuusvalvonta irrotetaan ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta.

2 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016. Tarkoitus on, että lain tultua hyväksytyksi valtion talousarvioesityksen hyväksymisen yhteydessä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi ryhtyä esimerkiksi tarvittavan henkilöstön palkkaamiseksi tarpeellisiin toimiin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetaan kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontatehtävä poistettavan kunnista ja aluehallintovirastoista ja keskitettävän Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesiin. Tässä yhteydessä kuluttajaturvallisuusvalvonta irrotettaisiin ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta. Kuluttajapalveluiden turvallisuusvalvonnassa on kyse julkisen vallan käytöstä, jonka tulee perustuslain 2 § 3 momentin mukaan perustua lakiin. Nyt ehdotettu kuluttajaturvallisuuslain muutos, jolla valvontatehtäviä siirrettäisiin viranomaiselta toiselle, on sopusoinnussa perustuslain 2 § 3 momentin kanssa.

Lisäksi voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain sisältämä eräiden toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuus ehdotetaan poistettavan yrityksiin kohdistuvan sääntely- ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi sekä valvonnan uuden toteuttamistavan vuoksi. Ilmoitusvelvollisuuden katsottiin voimassa olevaa lakia säädettäessä olevan perustuslain kannalta perusteltu muun muassa väestön terveyden edistämisen mutta toisaalta myös elinkeinonharjoittamisen vapauden kannalta. Sittenkin on kuitenkin edellä yleisperusteluissa selostetuista syistä havaittu, ettei ilmoitusvelvollisuudesta ole ollut odotettua hyötyä. Tästä syystä ja pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelman yrityksiin kohdistuvan sääntely- ja hallinnollisen taakan vähentämiseen liittyvien tavoitteiden mukaisesti ehdotetaan ilmoitusvelvollisuudesta luovuttavan.

Näihin liittyvien muutosten lisäksi ehdotukseen sisältyy lähinnä joitakin säädösteknisiä muutoksia, jotka eivät vaikuta esimerkiksi lain velvoittamien toiminnanharjoittajien asemaan. Esitykseen ei siten sisälly sellaisia ehdotuksia, joiden vuoksi esitys olisi tarpeen käsitellä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Näin ollen ehdotukset laiksi kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta sekä laiksi terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 3 §:n 1 momentin 7 kohta, 6 §, 8 §:n 2 momentti, 15—17 §, 21 ja 22 §, 24 §:n 2 momentti, 26, 31 ja 32 §, 35 §:n 2 momentti, 37 §:n 3 momentti, 38 §:n 2 momentti sekä 51 §, sellaisena kuin niistä on 32 § osittain laissa 560/2014, sekä
muutetaan 7 §:n 1 ja 4 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 14, 20, 23 ja 33 §, 34 §:n 2 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 ja 48 § sekä 53 §:n 2 momentti, seuraavasti:

7 §

Turvallisuusasiakirja

Palvelun tarjoajan, joka tarjoaa seuraavia palveluita, on laadittava turvallisuusasiakirja, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville:

- 1) huvipuisto, perhepuisto, eläintarha, kotieläinpuisto, tivoli ja sirkus;
- 2) kuntosali;
- 3) laskettelukeskus ja muu rinnekeskus;
- 4) leikkikenttä ja siihen rinnastettava sisäleikkipaikka;
- 5) rullalautailupaikka ja vastaavanlainen pyöräilypaikka;
- 6) seikkailu-, elämys- ja luontopalvelu sekä niihin rinnastettava muu ohjelmapalvelu, jollei siihen sisältyvää riskiä voida arvioida vähäiseksi;
- 7) kiipeilykeskus;
- 8) ratsastustalli ja muu ratsastuspalvelu;
- 9) kartingrata;
- 10) uimahalli, maauimala, kylpylä ja viihdekylpylä;
- 11) uimaranta ja talviuintipaikka;
- 12) tatuointi-, lävistys- ja muu kehonmuokkauspalvelu;
- 13) turvapuhelinpalvelu ja muu vastaava palvelu;
- 14) tapahtuma, joka sisältää merkittävän riskin, josta toteutuessaan voi aiheutua vaaraa jonkun turvallisuudelle palveluun osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Turvallisuusasiakirjassa on otettava huomioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus ja se on pidettävä ajan tasalla.

8 §

Vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ilmoittaminen

Jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa tai hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella hallussaan olevien tietojen perusteella pystyä päättelemään, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitettava tästä välittömästi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Toiminnanharjoittajan on samalla ilmoitettava, mihin vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia.

Toiminnanharjoittajan on tehtävä yhteistyötä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä.

14 §

Tulli

Tulli valvoo kulutustavaroita ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettäviä tavaroita koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista:

- 1) tuotaessa tavaroita maahan Euroopan unionin ulkopuolelta;
- 2) vietäessä tavaraa Suomesta; ja
- 3) kuljettaessa tavaraa Suomen kautta.

Lisäksi Tulli valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista toimitettaessa I momentissa tarkoitettuja tavaroita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista Suomessa tapahtuvan tavaraerän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä.

20 §

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelma

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii tämän lain mukaista valvontaansa koskevan valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa on otettava huomioon riskinarviointi sekä valvonnan toteuttamisen eri muodot siten, että valvonta on vaikuttavuudeltaan mahdollisimman kattavaa ottaen huomioon, mitä 19 §:ssä säädetään. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain, ja sen toteutuminen on arvioitava.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

23 §

Tullin valvontasuunnitelma

Tulli laatii vastuullaan olevasta valvonnasta suunnitelman ottaen huomioon Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laatiman valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain.

HE 46/2015 vp

33 §

Valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut

Tämän lain mukaisten valtion suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto perii toiminnanharjoittajalta maksun 34—42 ja 44 §:n nojalla annetun päätöksen noudattamista koskevasta tarkastuksesta.

34 §

Korjaus- ja oikaisumääräys

Jos 7 §:ssä tarkoitetun turvallisuusasiakirjan laatimista koskeva velvollisuus on laiminlyöty ja laiminlyönti ei ole vähäinen eikä velvollisuutta ole kehotuksesta huolimatta noudatettu, valvontaviranomainen voi määrätä palvelun tarjoajan täyttämään velvollisuutensa määräajassa.

39 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelu on 10 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla terveydelle vaarallinen ja vaara on vakava, valvontaviranomainen voi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalvelun yhteydessä käytetyn tavaran maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

40 §

Hävittämismääräys

Jos 34—39 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, valvontaviranomainen tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan hallussa olevan tavaran ja 41 tai 42 §:n nojalla kuluttajan toiminnanharjoittajalle palauttaman tavaran hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä.

48 §

Muutoksenhaku

Edellä 35 §:n nojalla annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

53 §

Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tämän lain täytäntöönpanoon sekä kulutustava-

roiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi työsuojelua, pelastustointia, poliisitointia, standardisointia, tutkimusta ja testausta sekä muita kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelevien kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

2.

Laki

terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 601/2013, seuraavasti:

21 §

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (23/2006), tupakkalaissa (693/1976) ja eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2015

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

1.

Laki

kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 3 §:n 1 momentin 7 kohta, 6 §, 8 §:n 2 momentti, 15—17 §, 21 ja 22 §, 24 §:n 2 momentti, 26, 31 ja 32 §, 35 §:n 2 momentti, 37 §:n 3 momentti, 38 §:n 2 momentti sekä 51 §, sellaisena kuin niistä on 32 § osittain laissa 560/2014, sekä

muutetaan 7 §:n 1 ja 4 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 14, 20, 23 ja 33 §, 34 §:n 2 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 ja 48 § sekä 53 §:n 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) valvontaviranomaisella 13–16 sekä (1 mom. 7 kohta kumotaan)
18 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia;

6 §

(6 § kumotaan)

Ilmoitusvelvollisuus

Palvelun tarjoajan on tehtävä ennen kuluttajapalvelun tarjoamisen aloittamista kirjallinen ilmoitus sen kunnan valvontaviranomaiselle, jonka alueella palvelua aiotaan tarjota, seuraavista palveluista:

1) huvipuisto, perhepuisto, eläintarha, kotieläinpuisto, tivoli ja sirkus;

2) kuntosali;

3) laskettelukeskus ja muu rinnekeskus;

4) leikkikenttä ja siihen rinnastettava sisäleikkipaikka;

5) rullalautailupaikka ja vastaavanlainen pyöräilypaikka;

6) seikkailu-, elämys- ja luontopalvelu sekä niihin rinnastettava muu ohjelmapalvelu,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jollei siihen sisältyvää riskiä voida arvioida vähäiseksi;

- 7) kiipeilykeskus;
- 8) ratsastustalli ja muu ratsastuspalvelu;
- 9) kartingrata;
- 10) uimahalli, maauimala, kylpylä ja viihdekympylä;
- 11) uimaranta ja talviuintipaikka;
- 12) tatuointi-, lävistys- ja muu kehonmuokauspalvelu;
- 13) turvapuhelinpalvelu ja muu vastaava palvelu;
- 14) tapahtuma, joka sisältää merkittävän riskin, josta toteutuessaan voi aiheutua vaaraa jonkun turvallisuudelle palveluun osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- a) palvelun tarjoajan nimi, kotipaikka ja yhteystiedot;
- b) palvelun suorituspaikka;
- c) palvelun kuvaus;
- d) palveluun liittyvät merkittävimmät riskit ja toimenpiteet niihin varautumiseksi;
- e) tieto turvallisuusasiakirjan laatimisesta ja viimeisimmästä päivittämisestä.

Vastaava ilmoitus on tehtävä ennen kuin I momentissa tarkoitettua toimintaa olennaisesti muutetaan.

Palvelun tarjoajan vaihtumisesta on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle.

Kunnan valvontaviranomaisen on toimitettava ilmoituksen vastaanotettuaan palvelun tarjoajalle viipymättä vastaanottoilmoitus.

7 §

Turvallisuusasiakirja

Palvelun tarjoajan, jonka on tehtävä 6 §:ssä tarkoitettu ilmoitus valvontaviranomaiselle, on lisäksi laadittava turvallisuusasiakirja, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville. *Suunnitelmassa on otettava huomioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus.*

7 §

Turvallisuusasiakirja

Palvelun tarjoajan, joka tarjoaa seuraavia palveluita, on laadittava turvallisuusasiakirja, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville:

- 1) huvipuisto, perhepuisto, eläintarha, kotieläinpuisto, tivoli ja sirkus;
- 2) kuntosali;
- 3) laskettelukeskus ja muu rinnekeskus;
- 4) leikkikenttä ja siihen rinnastettava sisä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

leikkipaikka;

5) rullalautailupaikka ja vastaavanlainen pyöräilypaikka;

6) seikkailu-, elämys- ja luontopalvelu sekä niihin rinnastettava muu ohjelmapalvelu, jolle siihen sisältyvää riskiä voidaan vähäiseksi;

7) kiipeilykeskus;

8) ratsastustalli ja muu ratsastuspalvelu;

9) kartingrata;

*10) uimahalli, maauimala, kylpylä ja viihde-
kylpylä;*

11) uimaranta ja talviuintipaikka;

*12) tatuointi-, lävistys- ja muu kehonmuok-
kauspalvelu;*

*13) turvapuhelinpalvelu ja muu vastaava
palvelu;*

*14) tapahtuma, joka sisältää merkittävän
riskin, josta toteutuessaan voi aiheutua vaa-
raa jonkun turvallisuudelle palveluun osallis-
tuvien ihmisten suuren määrän tai muun eri-
tyisen syyn vuoksi.*

Turvallisuusasiakirja on pidettävä ajan ta-
salla.

*Turvallisuusasiakirjassa on otettava huo-
mioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus
ja se on pidettävä ajan tasalla.*

8 §

8 §

*Vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttaja-
palvelusta ilmoittaminen*

*Vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttaja-
palvelusta ilmoittaminen*

Jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa tai hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella hal- lussaan olevien tietojen perusteella pystyä päättelemään, että kulutustavarasta tai kulut- tajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun ter- veydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitet- tava tästä välittömästi valvontaviranomaisel- le. Toiminnanharjoittajan on samalla ilmoi- tettava, mihin toimenpiteisiin, *kuten toimin- nan keskeyttämiseen taikka vaarallisen tava- ran jakelun keskeyttämiseen tai markkinoilta poistamiseen*, hän on jo ryhtynyt vaaran ta- kia.

Jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa tai hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella hal- lussaan olevien tietojen perusteella pystyä päättelemään, että kulutustavarasta tai kulut- tajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun ter- veydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitet- tava tästä välittömästi *Turvallisuus- ja kemi- kaalivirastolle*. Toiminnanharjoittajan on samalla ilmoitettava, mihin *vaaran poistami- seksi tarvittaviin* toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia.

*Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on
tehtävä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle*

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

silloin, kun kyseessä on vaarallinen kulutus tavara tai kuluttajapalvelussa käytettävä tavara, ja kunnan valvontaviranomaiselle, kun kyseessä on vaarallinen kuluttajapalvelu.

Toiminnanharjoittajan on tehtävä yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä.

14 §

Tullilaitos

Tullilaitos valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista *kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettävien tavaroiden osalta:*

- 1) tuotaessa tavaroita maahan Euroopan unionin ulkopuolelta;
- 2) vietäessä tavaraa Suomesta; ja
- 3) kuljettaessa tavaraa Suomen kautta.

Lisäksi tullilaitos valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista *kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettävien tavaroiden osalta* toimitettaessa tavaroita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista Suomessa tapahtuvan tavaraerän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä.

15 §

Alueellinen kuluttajaturvallisuusvalvonta

Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo kuluttajaturvallisuuden valvontaa alueellaan sekä arvioi kuntien kuluttajaturvallisuuden valvontaa koskevat suunnitelmat ja niiden toteutumista.

Lisäksi aluehallintovirasto valvoo osaltaan kuluttajaturvallisuutta alueellaan.

16 §

Kunnan kuluttajaturvallisuusvalvonta

Kunnan tehtävänä on alueellaan valvoa

Ehdotus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä yhteistyötä *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä.

14 §

Tulli

Tulli valvoo *kulutustavaroita ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettäviä tavaroita koskevien* tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista:

- 1) tuotaessa tavaroita maahan Euroopan unionin ulkopuolelta;
- 2) vietäessä tavaraa Suomesta; ja
- 3) kuljettaessa tavaraa Suomen kautta.

Lisäksi *Tulli* valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista *toimitettaessa I momentissa tarkoitettuja* tavaroita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista Suomessa tapahtuvan tavaraerän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä.

(15 § kumotaan)

(16 § kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamista. Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintaluueesta annetussa laissa (410/2009) tarkoitettua toimielintä niiden hoitaessa tämän lain mukaista valvontaa.

Valtuusto voi antaa kunnan valvontaviranomaiselle oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle, jolloin nämä voivat päättää myös 34–38 §:ssä tarkoitetuista hallinnollisista pakkokeinoista sekä 45 §:n 1 momentissa tarkoitettua teettämistä tai keskeyttämistä. Kunnan valvontaviranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää 22 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle tässä laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä edellä tarkoitettun sopimuksen toisen kuntayhtymän kanssa, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

17 §

(17 § kumotaan)

Kiireelliset toimet

Kiireellisissä tapauksissa tämän lain mukaisia kunnalle kuuluvia tehtäviä suorittava kunnan viranhaltija, jolle ei ole siirretty toimivaltaa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön 16 §:n mukaisesti, on oikeutettu ryhtymään 34–38 §:ssä tarkoitettuihin hallinnollisiin pakkokeinoihin.

Viranhaltijan 1 momentin nojalla tekemä 34 tai 36 §:ssä tarkoitettu päätös on viipymättä saatettava kunnan valvontaviranomaisen käsiteltäväksi. Kunnan valvontaviranomaisen on ratkaistava asia ensi tilassa.

Viranhaltijan 1 momentin nojalla tekemä 35, 37 tai 38 §:ssä tarkoitettu päätös on vii-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*pymättä saatettava Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ratkaistavaksi. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on ratkaistava asia ensi ti-
lassa.*

20 §

Valtakunnallinen valvontaohjelma

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii tämän ja lain *valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi yhteensovittamiseksi valtakunnallisen valvontaohjelman*. Ohjelmassa määritellään tarkastukset sekä valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet ja esitetään valtakunnallinen näyteenottosuunnitelma. Ohjelmassa esitetään myös valvontakohdetyyppien riskinarviointin perusteet sekä menetelmät ohjelman toteutumisen arviointia varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarkemmin säätää *valtakunnallisesta valvontaohjelmasta ja sen sisällöstä*.

Tämän lain mukainen valtakunnallinen valvontaohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa, johon kuuluvat myös ne valtakunnalliset valvontaohjelmat, joista säädetään muussa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä.

21 §

Aluehallintoviraston suunnitelma

Aluehallintovirasto laatii tämän lain mukaisen tehtäviensä toimeenpanoa koskevan suunnitelman ottaen huomioon Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman ja ohjaa kuntien valvontaa tältä osin.

Suunnitelma on tarkistettava vuosittain.

22 §

Kunnan valvontasuunnitelma

Kunta laatii ja hyväksyy kuluttajaturvallisuuden säännöllistä valvontaa koskevan suunnitelman siten, että valvonta on yleisten

20 §

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontasuunnitelma

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii tämän lain *mukaista valvontaansa koskevan valvontasuunnitelman*. Suunnitelmassa on otettava huomioon riskinarviointi sekä valvonnan toteuttamisen eri muodot siten, että valvonta on vaikuttavuudeltaan mahdollisimman kattavaa ottaen huomioon, mitä 19 §:ssä säädetään. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain, ja sen toteutuminen on arvioitava.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa *tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä*.

(21 § kumotaan)

(22 § kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

valvontaa koskevien vaatimusten mukaista ja ehkäisee kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laatima valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava ja käsiteltävä kunnan monijäsenisessä toimielimessä tarvittaessa, vähintään kolmen vuoden välein.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetusta valvontasuunnitelman sisällöstä annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Tullilaitoksen valvontasuunnitelma

Tullilaitos laatii vastuullaan olevasta valvonnasta suunnitelman ottaen huomioon Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman ja ohjaa valvontaa tältä osin.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain.

24 §

Erityistilanteisiin varautuminen

Kunnan valvontaviranomaisen on suunniteltava erityistilanteiden aiheuttamien terveysvaarojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittavat valmius- ja varotoimenpiteet ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ennakolta varauduttava niihin.

26 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle todetuista 24 §:ssä tarkoitetuista erityistilanteista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnas-

23 §

Tullin valvontasuunnitelma

Tulli laatii vastuullaan olevasta valvonnasta suunnitelman ottaen huomioon Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laatiman valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain.

24 §

Erityistilanteisiin varautuminen

(2 mom. kumotaan)

(26 § kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa esille tulleista muista seikoista, joilla voi olla merkittävää vaikutusta kuluttajien turvallisuuteen.

Kunnan valvontaviranomaisen ja aluehallintoviraston on pyydettyessä toimitettava korvauksetta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevia muita tietoja tämän lain mukaisen valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten.

Valvontaviranomaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot Turvallisuus- ja kemikaaliviraston määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudesta voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

31 §

(31 § kumotaan)

Kuluttajaturvallisuusvalvontaa suorittavien viranhaltijoiden pätevyys

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä hoitavalla kunnallisella viranhaltijalla on oltava tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto. Kunnan ja aluehallintoviraston on huolehdittava siitä, että kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä hoitavat viranhaltijat osallistuvat riittävästi soveltuvaan täydennyskoulutukseen.

Tarkempia säännöksiä kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden kelpoisuusehdoista ja täydennyskoulutuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

32 §

(32 § kumotaan)

Kunnan valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut

Kunta perii toiminnanharjoittajalta hyväksymänsä taksan mukaisen maksun 22 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista, annetun päätöksen noudattamista koskevasta tarkastuksesta sekä 6 §:ssä tarkoitetun palvelun tarjoamisen aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista ja pal-

Voimassa oleva laki

velun tarjoajan vaihtumista koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta ja siitä ilmoittamisesta toiminnanharjoittajalle.

Kunta voi periä maksun myös ympäristön-suojelulain (527/2014) 17 luvussa tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen noudattamisen valvontaan liittyvistä tarkastuksista.

Kunnan tulee määrätä suoritteistaan perimänsä maksut siten, että ne vastaavat enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Valtio korvaa kunnille aiheutuneet kulut sellaisista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kuntien toimeenpantaviksi ohjaamista tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka laissa säädetään yksinomaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtäviksi.

33 §

Suoritteiden maksuperusteet ja maksujen periminen

Tämän lain mukaisten valtion suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Tässä laissa säädetty maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymisen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomainen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

34 §

Korjaus- ja oikaisumääräys

Jos 6 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemistä tai 7 §:ssä tarkoitetun turvallisuusasiakirjan laatimista koskeva velvollisuus on lai-

Ehdotus

33 §

Valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut

Tämän lain mukaisten valtion suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto perii toiminnanharjoittajalta maksun 34–42 ja 44 §:n nojalla annetun päätöksen noudattamista koskevasta tarkastuksesta.*

34 §

Korjaus- ja oikaisumääräys

Jos 7 §:ssä tarkoitetun turvallisuusasiakirjan laatimista koskeva velvollisuus on laiminlyöty ja laiminlyönti ei ole vähäinen eikä

Voimassa oleva laki

minlyöty ja laiminlyönti ei ole vähäinen eikä velvollisuutta ole kehotuksesta huolimatta noudatettu, valvontaviranomainen voi määrätä palvelun tarjoajan täyttämään velvollisuutensa määräajassa.

35 §

Väliaikainen kielto

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kulluttua väliaikaista kieltoa koskevan päätöksen tekemisestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on ensi tilassa ratkaistava kysymys 36 §:ssä tarkoitettun kiellon antamisesta sekä omalta osaltaan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytystä.

37 §

Toiminnan keskeyttäminen

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kulluttua toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on ensi tilassa ratkaistava asia sekä omalta osaltaan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytystä.

38 §

Toimenpiteen teettäminen

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kulluttua toimenpiteen teettämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on ensi tilassa ratkaistava

Ehdotus

velvollisuutta ole kehotuksesta huolimatta noudatettu, valvontaviranomainen voi määrätä palvelun tarjoajan täyttämään velvollisuutensa määräajassa.

35 §

Väliaikainen kielto

(2 mom. kumotaan)

37 §

Toiminnan keskeyttäminen

(3 mom. kumotaan)

38 §

Toimenpiteen teettäminen

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

asia sekä omalta osaltaan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivyttyä.

39 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelu on 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla terveydelle vaarallinen ja vaara on vakava, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai tulliviranomainen voi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalvelun yhteydessä käytetyn tavaran maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

40 §

Hävittämismääräys

Jos 34–39 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai tulliviranomainen tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan hallussa olevan tavaran ja 41 tai 42 §:n nojalla kuluttajan toiminnanharjoittajalle palauttaman tavaran hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä.

48 §

Muutoksenhaku

Edellä 17, 35, 37 ja 38 §:n nojalla annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Kunnan viranhaltijan tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Muuhun kuin 35, 37 tai 38 §:ssä tarkoitettuun päätökseen tyytymättömällä on oikeus saattaa päätös 16 §:ssä tarkoitettua lautakunnan tai muun toimielimen käsiteltäväksi. Vaatimus päätöksen oikaisemisesta on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon. Päätökseen on liitettävä ohjeet oi-

Ehdotus

39 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelu on 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla terveydelle vaarallinen ja vaara on vakava, valvontaviranomainen voi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalvelun yhteydessä käytetyn tavaran maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

40 §

Hävittämismääräys

Jos 34—39 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, valvontaviranomainen tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan hallussa olevan tavaran ja 41 tai 42 §:n nojalla kuluttajan toiminnanharjoittajalle palauttaman tavaran hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä.

48 §

Muutoksenhaku

Edellä 35 §:n nojalla annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaisuvaatimuksen tekemisestä. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.

Edellä 16 §:ssä tarkoitetun kunnan lautakunnan tai muun toimielimen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 22 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelmaa koskevaan kunnan päätökseen haetaan muutosta noudattaen, mitä muutoksenhausta kuntalaissa (365/1995) säädetään. Valvontasuunnitelmaa koskeva päätös saadaan muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

51 §

(51 § kumotaan)

Valtionapusäännös

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009), jollei lailla toisin säädetä.

53 §

53 §

Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta

Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tämän lain täytäntöönpanoon sekä kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi *ympäristöterveydenhuoltoa*, työsuojelua, pelastustointia, poliisitointia, standardisointia, tutkimusta ja testausta sekä muita kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tämän lain täytäntöönpanoon sekä kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi työsuojelua, pelastustointia, poliisitointia, standardisointia, tutkimusta ja testausta sekä muita kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuteen liittyviä asioita kä-

Voimassa oleva laki

turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelevien kanssa.

Ehdotus

sittelevien kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

2.

Laki

terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 601/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

21 §

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (23/2006), tupakkalaissa (693/1976), kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) ja eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Ehdotus

21 §

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (23/2006), tupakkalaissa (693/1976) ja eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .